

ÄHTÄRIN LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2017-2021 JA - SUUNNITELMA 2023-2025

Sisällysluettelo

JOHDANTO	3
1 Ähtärin kaupunkistrategian arvot 2022-2025.....	4
2 OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021.....	5
2.1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi	5
2.2 KUNTALAISKYSELYN 2022 TULOKSET	6
2.3 Järjestöjen/kolmannen sektorin ja kaupungin välinen yhteistyö hyvinvoinnin lisäämisessä .	11
2.4 Ähtärin ympäristön hyvinvoinnin edistämisen tärkeimmät tekijät	11
2.5 Ähtärin asukkaiden hyvinvoinnin edistämisen tärkeimmät tekijät	11
2.6 Unelmien Ähtäri hyvinvoinnin näkökulmasta vuonna.....	12
3 TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA	13
Talous, HYTE-kerroin ja elinvoima – yhteenveto	20
4 LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET	26
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet – yhteenveto	30
5 NUORET JA NUORET AIKUISET	39
Nuoret ja nuoret aikuiset – yhteenveto.....	42
6 TYÖIKÄISET	48
Työikäiset – yhteenveto	48
7 IKÄIHMISET.....	50
Ikäihmiset – yhteenveto	51
8 KAIKKI IKÄRYHMÄT.....	53
Kaikki ikäryhmät – yhteenveto	54
9 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi	55
10 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö.....	56
OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2023 - 2025	57
11 Strategian painopisteet ja linjaukset	57
12 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat	57
13 Hyvinvointisuunnitelma	58
OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ	64
14 Suunnitelman laatijat	65
15 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä.....	65

JOHDANTO

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Terveystieteiden laaki (1326/2010) velvoittaa kuntia valmistelevaan laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kerran valtuustokaudessa ja raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Perustuslaki (731/1999) ja kuntalaki (410/2015) edellyttävät myös kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamista.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma toimii ennen kaikkea johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön suunnittelun ja toimeenpanon perustana.

Hyvinvointikertomus sisältää: katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin sekä kuvauksen toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoiminnasta (osa I) ja suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi (osa II).

Ähtärin laajan hyvinvointikertomuksen (2017-2021) ja -suunnitelman (2023-2025) valmistelu on aloitettu syksyllä 2022. Valmisteluun on osallistunut kaupungin johtoryhmä ja toimeenpaneva vapaa-aika- ja hyvinvointipäällikkö osallistaen eri toimijoita ja sidosryhmiä. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma pohjautuu Ähtärin kaupunkistrategian tavoitteisiin ja arvoihin.

Osaksi Ähtärin uutta laajaa hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa on kytketty myös muita hyvinvoinnin edistämisen suunnitelmia. Näitä ovat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, sekä Etelä-Pohjanmaan alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Etelä-Pohjanmaan laaja hyvinvointikertomus 2021 ja hyvinvointisuunnitelma 2022-2025 on hyväksytty aluevaltuustossa 20.6.2022. Etelä-Pohjanmaan laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma nostaa esiin alueelliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet, tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta indikaattorit. Kuntakohtaista tietoa raportoidaan erikseen julkaistavien kuntakorttien muodossa. Hyvinvointialue ja kunta vastaavat kumpikin omassa toiminnassaan HYTE-työstä, mutta niiden on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä.

Ähtärin kaupungin hyvinvointityön yhteiseksi asiakirjaksi laadittu laaja hyvinvointikertomus kuvaa kaupungin hyvinvoinnin prosesseja ja ähtäriläisten hyvinvoinnin tilaa. Hyvinvointikertomuksen

tiedot on koottu hyvinvointikertomuksen 2017-2021 ja valtakunnallisten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa kuvastavien mittareiden avulla. Hyvinvointiindikaattoreita saadaan sähköisen hyvinvointikertomus työkalun kautta, joka kerää tietoa erilaisista valtakunnallisista tilastoista kuten SotkaNet.

1 Ähtärin kaupunkistrategian arvot 2022-2025

[Ähtärin kaupunkistrategian](#) arvoista 2022-2025 hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman näkökulmasta nousevat vastuullisuus, oikeudenmukaisuus, avoimuus, positiivisuus, aktiivisuus, osallisuus, yhteisöllisyys ja ennenkaikkea **hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset**.

Hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset

Edistämme yhteisöllisyyttä, osallisuutta, hyvinvointia ja elinvoimaa. Asukkaina koemme saavamme vaikuttaa ja otamme vastuuta itsestämme. Kaupungin, eri toimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö luo meille hyvinvointia ja elinvoimaa.

Hyvinvointipalvelut on jaoteltu joustavaan varhaiskasvatukseen, reagoivaan koulutustarjontaan, innostavaan vapaa-aikatoimeen ja palvelemaan soteen.

Vastuullisuus, oikeudenmukaisuus, avoimuus

Teemme sen minkä lupaamme, toimimme avoimesti, demokraattisesti ja oikeudenmukaisesti. Päätöksentekomme on avointa ja läpinäkyvää. Kaupunkina kohdennamme resurssimme vastuullisesti huomioiden ekologiset näkökulmat.

Positiivisuus, aktiivisuus

Edustamme Ähtäriä positiivisesti, innostumme työstämme ja haluamme saavuttaa tavoitteet hyvällä yhteistyöllä.

Osallisuus, yhteisöllisyys

Asukkaina koemme luottamusta, yhdenvertaisuutta ja arvostusta ympäristössämme. Meille on annettu mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja ottaa vastuuta. Koemme kuuluvamme omaan

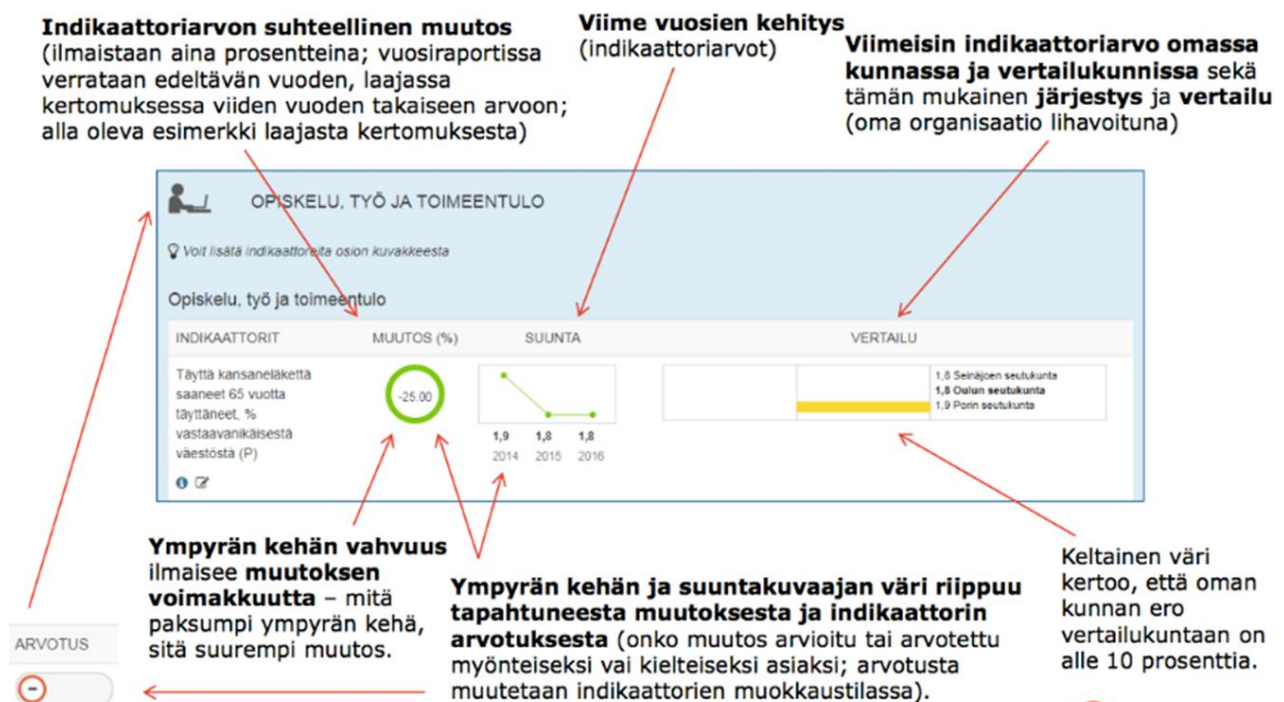
yhteisöömme. Yhdessä oleminen ja tekeminen, sosiaaliset suhteet, luottamus, yhteenkuuluvuus ja vuorovaikutus ovat kaikessa toiminnassamme kantavia elementtejä.

2 OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

2.1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Ähtärin kuntalaisten hyvinvoinnin kehitystä tarkastellaan valtakunnallisten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa kuvastavien mittareiden avulla. Hyvinvointi-indikaattoreita saadaan sähköisen hyvinvointikertomustyökalun kautta, joka kerää tietoa erilaisista valtakunnallisista tilastoista kuten SotkaNet.

Indikaattoritiedon tulkinta

Kouluterveyskysely on terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) joka toinen vuosi toteuttama kysely, joka tuottaa monipuolista tietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä, opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluiden vastaavuudesta.

Kyselyyn osallistuvat perusopetuksen 4. ja 5. sekä 8. ja 9. vuosiluokan oppilaat sekä lukiokoulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat ja ammatillisen oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat.

Näiden lisäksi tietoa hyvinvointisuunnitelmaa varten kerättiin Ähtärin kuntalaisille tehdyn kyselyn avulla. "Hyvinvointia tehdään yhdessä" -kysely toteutettiin kuntalaisille 19.10.2022-21.11.2022 välisenä aikana. Kyselyyn pystyi vastaamaan sähköisesti Ähtärin kaupungin verkkosivujen tai paperilomakkeen kautta Ähtärin kaupungintalolla. Yhteensä kyselyyn vastasi 93 henkilöä, sähköisesti 88 henkilöä ja paperilomakkeelle 5 henkilöä.

Suurin osa vastaajista oli 46-55 -vuotiaita (27) tai 66-75 -vuotiaita (23). Loput vastaajat jakaantuivat 16-21v. (3), 26-35v. (8), 36-45v. (11), 56-65v. (15) ja yli 75v. (5). Vastaajista 84 asui vakituisesti Ähtärissä ja loput loma-asukkaana. Enemmistön asuinpaikkana oli taajama (48), haja-asutusalueella asui 34 henkilöä ja loput muualla kuin Ähtärissä. Vastaajista suurinman osan perhetyyppi oli pariskunta 44 henkilön, lapsiperhe 30 henkilön, yksinasuva 17 henkilön ja loppujen vastaajien muu.

2.2 KUNTALAISKYSELYN 2022 TULOKSET

Ähtärin eri palveluiden toimivuus

Päivittäispalvelut	Keskiarvo (1-5)
Apteekkipalvelut	4,23
Ruokakaupat	3,89
Erikoistavaraliikkeet (esim. kirjakauppa, rautakauppa, vaatekauppa)	3,20
Pankkipalvelut	2,18
Postipalvelut	2,93
Kauneus- ja hyvinvointipalvelut (esim.kampaamot, fysioterapiapalvelut)	3,57
Ravitsemusliikkeet (esim.kahvilat, ravintolat)	2,95
Huoltoasema- ja korjaamopalvelut	3,34
Kokonaiskeskiarvo	3,29

Päivittäispalveluiden vapaassa palauteosiossa nousi useamman vastauksen kohdalla esille toivomukset laajemmasta Ähtärin erikoistavaraliikkeiden tarjonnasta, koska usein joudutaan lähtemään naapuruskuntiin ostamaan esimerkiksi miesten vaatteita tai lahjatavaroita, parannuksia ravitsemusliikkeiden aukioloaikoihin etenkin iltoihin ja viikonloppuihin toivottiin sekä pankkipalveluiden monipuolistamista. Päivittäispalveluiden kokonaiskeskiarvo yhteensä 3,29.

Liikennepalvelut	Keskiarvo (1-5)
Taksi	2,31
Linja-autot	1,82
Junaliikenne	2,18
Kokonaiskeskiarvo	2,10

Liikennepalveluiden kohdalla toivottiin junien ja linja-autojen aikatauluihin parannuksia. Myös linja-autojen aikataulujen löytäminen koettiin haasteellisena. Kunnan sisäinen liikennöinti koululaiskyytien varassa, jonka vuoksi toivottiin taksikyytien kehittämistä sivukyliltä. Liikennepalveluiden kokonaiskeskiarvo yhteensä 2,10.

Kulttuuripalvelut	Keskiarvo (1-5)
Kirjasto	3,78
Museot	2,74
Kulttuuritapahtumat (esim. konsertit, teatteri, elokuvat, lasten kulttuuri)	2,80
Kansalaisopiston palvelut ja toiminta	3,24
Näyttelyt (esim. Pirkanpohja, Tuulikaappigalleria)	3,06
Kokonaiskeskiarvo	3,12

Kulttuuripalveluiden tarjonta oli osan palautteen perusteella hyvää, teatteriesitykset vaikka vierailevina olisi upea lisä. Omatoimikirjaston palvelua kiitettiin laajempien aukioloaikojen mahdollistajana. Parannettavaa koettiin olevan kulttuuritapahtumien tiedoittamisessa sekä taidenäyttelypaikkoja toivottiin lisää. Kansalaisopiston tarjontaan toivottiin enemmän liikuntakursseja ja kurssitarjontaa myös sivukylille. Kulttuuripalveluiden kokonaiskeskiarvo yhteensä 3,12.

Liikuntapalvelut	Keskiarvo (1-5)
Mesikämmen Kylpylä	2,88
Keilahalli	3,57
Jäähalli	3,19
Hiihtoladut	3,94
Uimarannat	3,76
Ulkoilureitit	3,58
Liikuntahalli	3,64
Ulkoliikunta-alueet	3,60
Liikuntaseurojen ja muiden yhdistysten järjestämä ohjattu liikunta	3,26
kokonaiskeskiarvo	3,49

Liikuntapalveluiden kohdalla toivottiin enemmän yleisövuoroja jäähallille sekä kuntalaisille matalan kynnyksen avointa sisäliikuntavuoroa liikuntahallille. Yhteisiä patikointi ja laavuretkiä toivottiin lisää sekä tulevaan uuteen uimahalliin aukioloaikojen pidennyksiä. Ohjaajien tarve/puute nostettiin rajoittavimmaksi tekijäksi harrastustoiminnassa. Liikuntapalveluiden kokonaiskeskiarvo yhteensä 3,49.

Nuorisopalvelut	Keskiarvo (1-5)
Nuorison kokoontumistilat	2,83
Nuorison ohjattu tekeminen	2,76
Harrastusmahdollisuuksien monipuolisuus	3,09
Nuorisotapahtumat	2,62
Etsivä nuorisotyö	3,07
Työpajatoiminta	3,07
Kokonaiskeskiarvo	2,91

Palautteissa nousi esille nuorille suunnattujen tilojen ja liikkuvan nuorisotyön lisääminen, myös toimintaa toivottiin lisää. Nuorisopalveluiden kokonaiskeskiarvo yhteensä 2,91.

Terveyspalvelut	Keskiarvo (1-5)
Neuvolapalvelut	3,36
Suun terveydenhuolto	3,14
Laboratorio ja röntgen	3,56
Lääkäripalvelut	2,80
Kotisairaala	3,42

Osastopalvelut	2,88
Mielenterveyspalvelut	2,66
Ensihoito (ambulanssipalvelut)	3,22
Kiireellisen hoidon vastaanottopalvelut ("päivystys")	2,44
Kiireettömän hoidon vastaanottopalvelut	2,81
Kokonaiskeskiarvo	3,03

Terveyspalveluiden kohdalla erityisesti toiveena nousi, että ensihoito olisi pysyvästi ähtäriäisten käytössä. Terveyspalveluiden kokonaiskeskiarvo 3,03.

Turvallisuuspalvelut	Keskiarvo (1-5)
Ensivaste (palolaitoksen toimeenpanema kiireellinen ensihoito)	3,15
Palolaitos	3,37
Poliisi	2,04
Kokonaiskeskiarvo	2,85

Palolaitoksen paikallisuus koettiin tärkeänä luoden tunteen nopeasta saatavuudesta. Poliisin paikallinen läsnäolo olisi useammin palautteen perusteella tarpeellista. Turvallisuuspalveluista tiedottamista toivottiin lisää sekä koulutusta kuntalaisille miten toimia vaara-/haastavissa tilanteissa. Turvallisuuspalveluiden kokonaiskeskiarvo 2,85

Ikäihmistenpalvelut	Keskiarvo
Neuvonta- ja ohjauspalvelut	3,01
Toimintakykyä tukevat palvelut (esim. kirjaston kirjakassi, kansalaisopiston tarjoamat palvelut)	3,06
Kuntoutumista tukevat palvelut (esim. muistikuntoutus)	2,95
Ikäihmisten kotihoito	2,77
Tehostettu palveluasuminen	2,89
Vapaaehtoistyö (mm. ystävätoiminta, ulkoilutusapu)	3,24
Kokonaiskeskiarvo	2,99

Ikäihmisten palveluiden kohdalla nostettiin huolen aiheeksi ko. ryhmän kasvava määrä, jonka vuoksi ikäihmisten palveluiden panostamiseen sekä varautumiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Palveluasumisen paikkoja toivottiin lisää. SPR:n ystäväpalvelun toiminta koettiin merkittävänä. Ikäihmisten palveluiden kokonaiskeskiarvo yhteensä 2,99.

Lastenpalvelut	Keskiarvo (1-5)
Varhaiskasvatuspalvelut	3,32
Aamu- ja iltapäivätoiminta	3,38
Esiopetus	3,53
Perhepalveluiden perhetyö	3,17
Vapaaehtoistyö (esim. Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Varpaat ry.)	3,15
Kokonaiskeskiarvo	3,31

Varhaiskasvatuspalveluiden saatavuuteen toivottiin parannusta. Varhaiskasvatuksen koettiin olevan huippulaatuista ja perhetyö toimivaa. Kolmannen sektorin toiminta koettiin myös aktiivisena. Lasten palveluiden kokonaiskeskiarvo yhteensä 3,31.

Koulupalvelut	Keskiarvo (1-5)
Alakoulu	3,20
Yläkoulu	3,08
Lukio	2,91
Ammatillinen koulutus	3,06
Opinto-ohjaus	2,93
Muu tuki koulunkäyntiin esim. kouluterveydenhuolto, kuraattoripalvelut	2,83
Eriyisopetus	2,80
Kokonaiskeskiarvo	2,97

Koulupalveluiden kohdalla odotetaan kovasti uuden perusopetuksen tilojen käyttöön ottoa. Eriyisopetukseen toivottiin panostamista sekä päteviä opettajia toivottiin lisää. Ammatillisen koulutuksen säilyttämisen/laajentamisen toivottiin olevan kunnan painopisteitä. Koulupalveluiden kokonaiskeskiarvo 2,97.

Kuinka viihtyisänä pidät Ähtärin taajamia/kyliä	3,35
Kuinka turvallisina pidät Ähtärin asuntoalueita/kyliä?	3,84

2.3 Järjestöjen/kolmannen sektorin ja kaupungin välinen yhteistyö hyvinvoinnin lisäämisessä

- Yhteistyön kehittäminen, ME-henki
- Säännölliset ideariihet
- Tiedottamisen ja yhteisten tapahtumien lisääminen
- Järjestöjen/kolmannen sektorin toiminnan tukeminen
- Erilaiset hankkeet
- Kolmannen sektorin/järjestöjen tiedon ja taidon hyödyntäminen
- Pääallekkäisyyksien vähentäminen

2.4 Ähtärin ympäristön hyvinvoinnin edistämisen tärkeimmät tekijät

- Keskustan alueen ja Rantapuiston viihtyvyyden lisääminen (torialue, liittymät, parkkialueet)
- Uusien kevyen liikenteen väylien tekeminen, teiden kunnon parantaminen ja valaistuksen lisääminen
- Vesistöjen ja luonnon puhtaudesta huolehtiminen
- Veneenlaskupaikkojen ja veneen säilytyspaikkojen lisääminen
- Luonnon saavutettavuuden lisääminen
- Ulkoilureiteistä ja liikuntapaikoista huolehtiminen/kunnossapito
- Opasteiden ja kylttien lisääminen eri toimintojen selkeyttämiseksi
- Katuväylien varrelle penkkien lisääminen

2.5 Ähtärin asukkaiden hyvinvoinnin edistämisen tärkeimmät tekijät

- Laadukkaat terveys- ja sosiaalipalvelut
- Liikunta- ja vapaa-ajan paikat ja tilat sekä eri ikäisten harrastusmahdollisuudet
- Työpaikat (yrittäjyys, teollisuus, palvelut)
- Koulutus- ja varhaiskasvatuspalvelut
- Uudet avustukset ja rohkeus kehittää kuntaa
- Ennaltaehkäisevä toiminta
- Turvallisuus

- Kulttuuritapahtumat
- Hyvät liikenneyhteydet
- Viranomaispalveluiden palauttaminen
- Tiivis ja toimiva yhteistyö eri toimijoiden kanssa
- Kuntalaisten äänen kuunteleminen
- Veroprosentin pysyminen samana/laskeminen
- Kaupungin vetovoiman lisääminen

2.6 Unelmien Ähtäri hyvinvoinnin näkökulmasta vuonna

- Kaikki asukkaat huomioiva, osallistava, kuunteleva ja kannustava
- Elinvoimainen, vireä ja monipuolisia toimintoja tuottava kasvukeskus
- Itsenäinen
- Veto- ja pitovoimainen
- Yrittäjäystävällinen ja hyvät koulutusmahdollisuudet tarjoava
- Viihtyisä (keskustan alue)
- Lasten ja nuorten palveluihin panostava
- Vanhuksille arvokkaan loppuelämän mahdollistava
- Monipuoliset harrastusmahdollisuudet tarjoava
- Toimivat terveys- ja sosiaalipalvelut
- Turvallinen, yhteisöllinen ja luonnonläheinen
- Liikkumisen mahdollistava (toimivat julkiset liikennepalvelut)

3 TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

Tulot

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

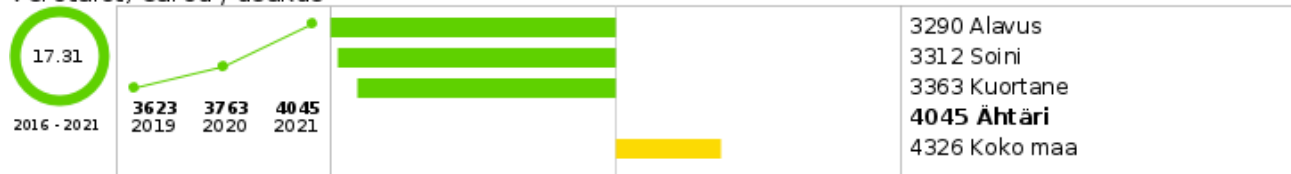
Vuosikate, euroa / asukas

Lainakanta 31.12., euroa / asukas

Verotulot, euroa / asukas

HYTE-kerroin

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

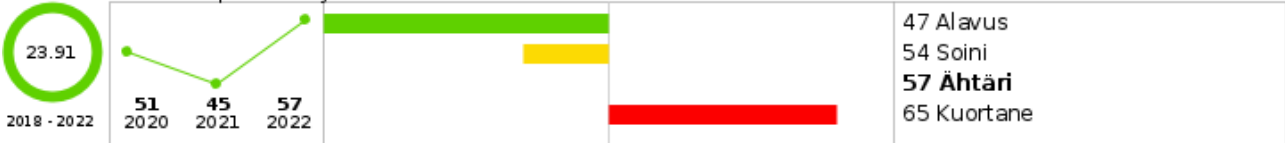
Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

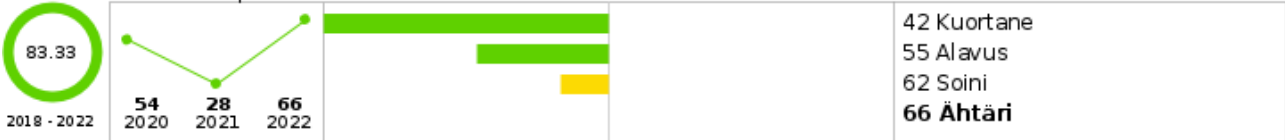
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

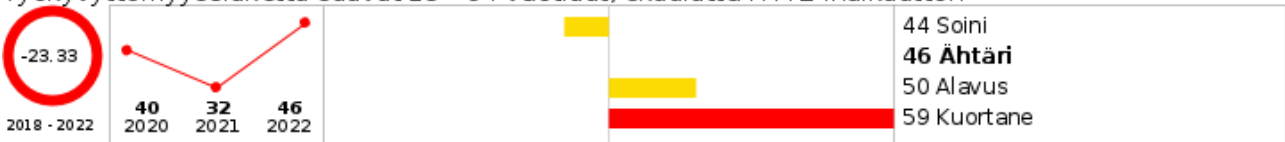
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

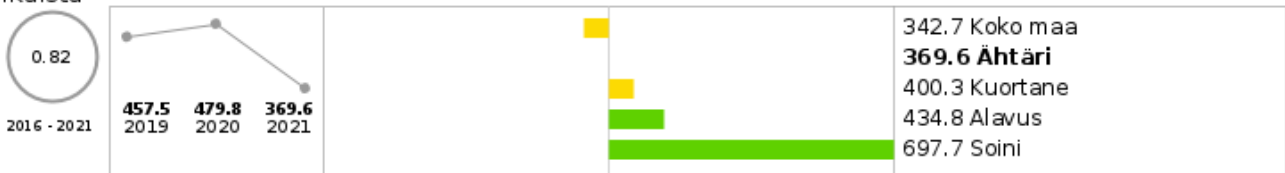
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

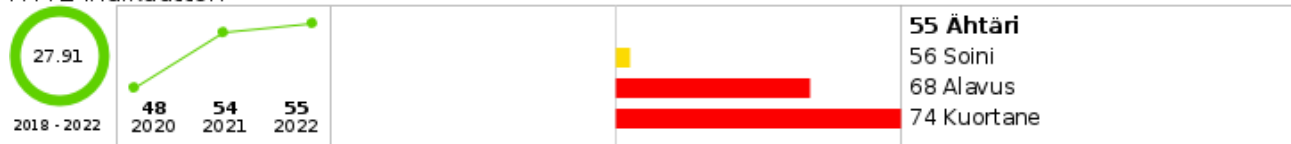
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikaista

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

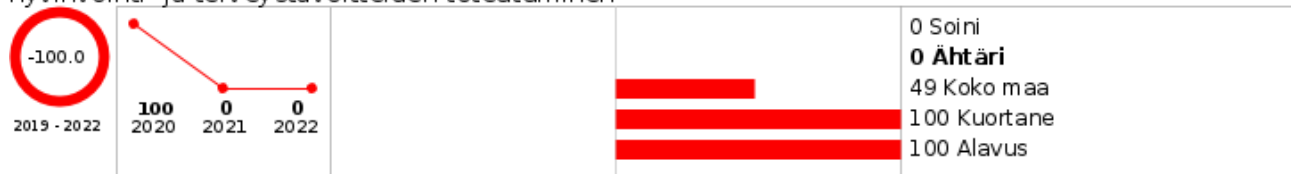
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

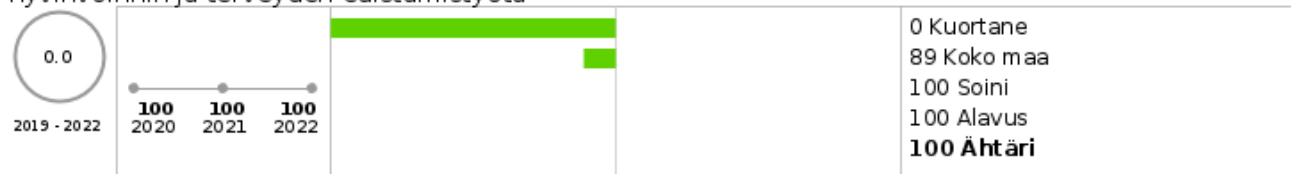
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

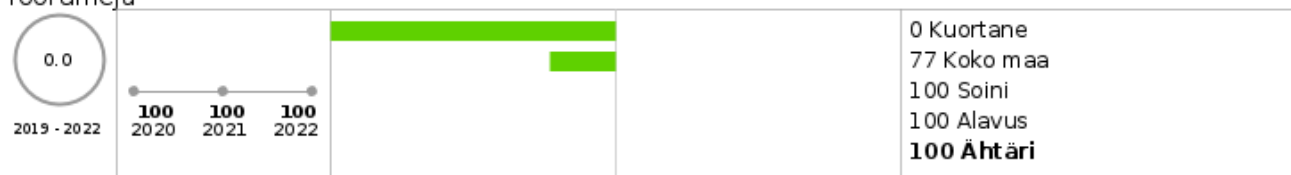
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveydstavoitteiden toteutuminen

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin

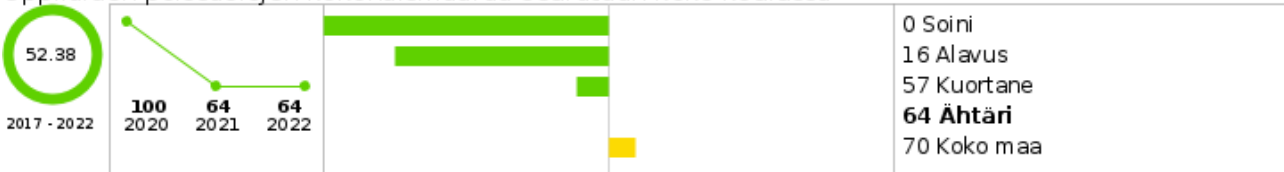
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

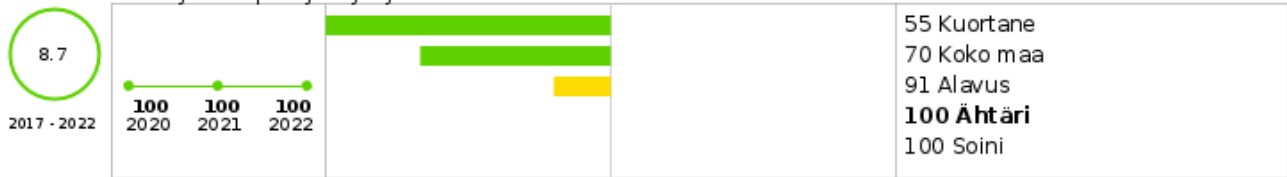

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

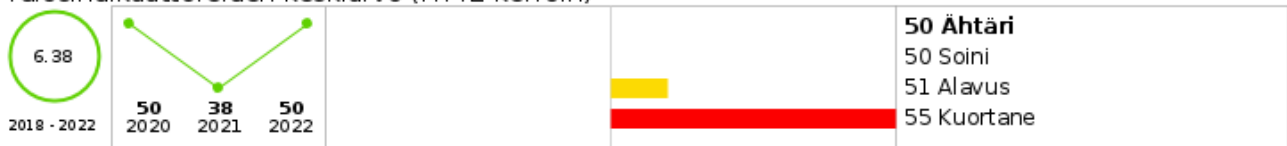
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

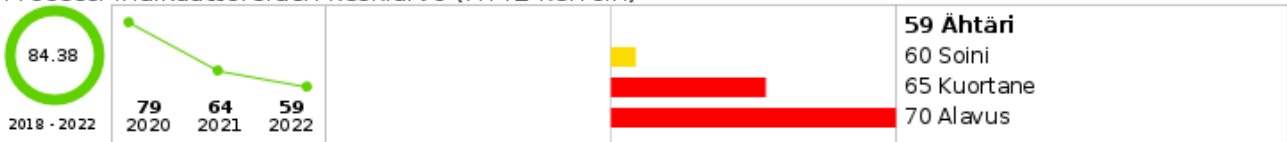
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä

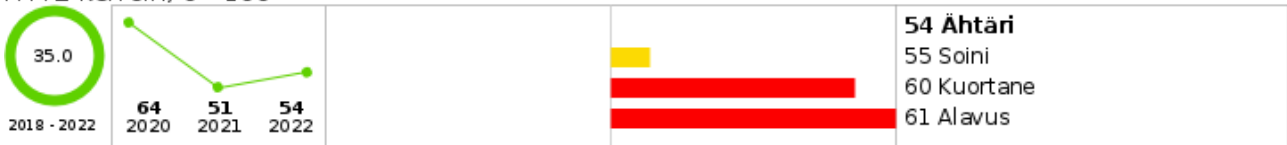
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

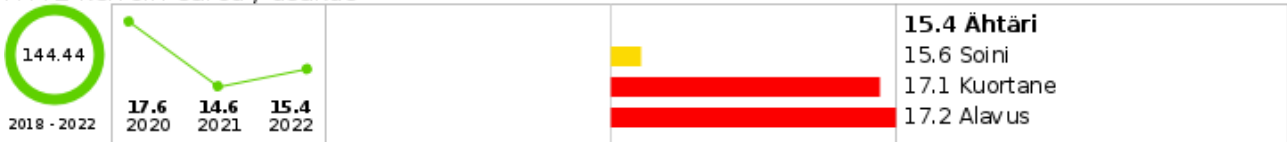
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

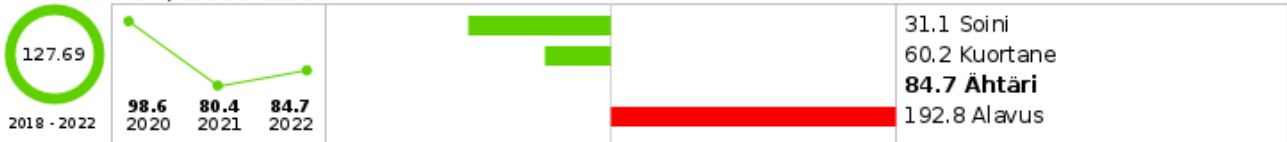
HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

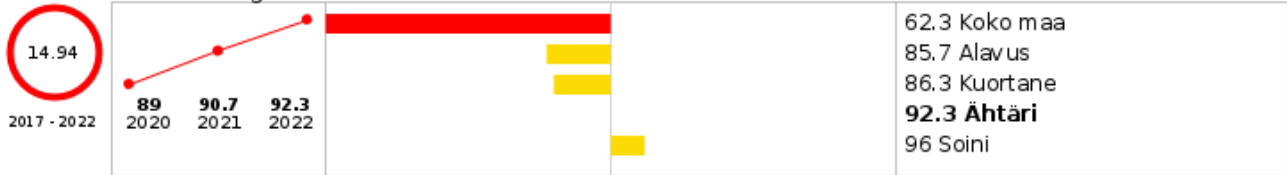

Väestö

Väestö 31.12.

Huoltosuhte, demografinen

Lapsiperheet, % perheistä

Koulutustasomittain

0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

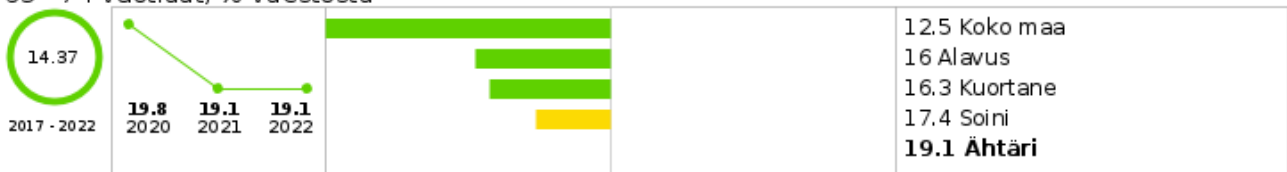
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

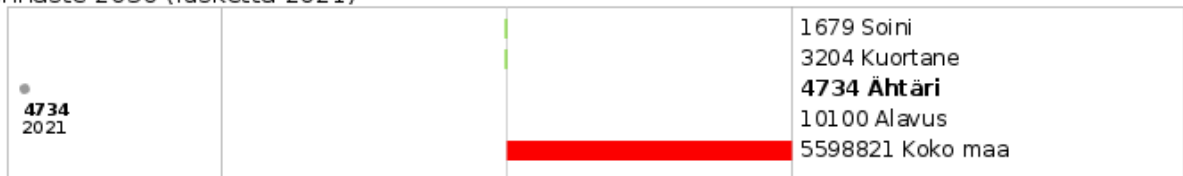
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

Väestöennuste 2030 (laskettu 2021)

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Elinvoima

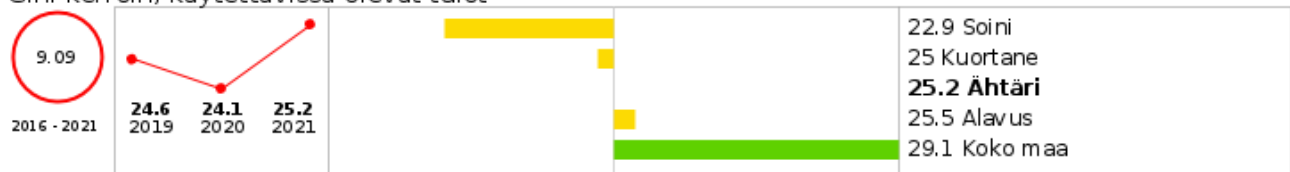
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Työttömät, % työvoimasta

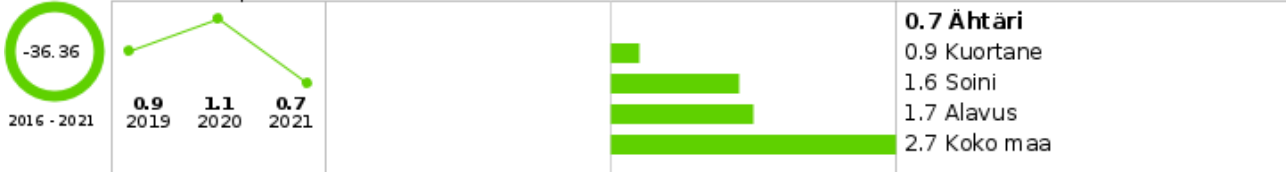
Gini-kertoimen, käytettävissä olevat tulot

Työlliset, % väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Talous, HYTE-kerroin ja elinvoima – yhteenveto

Talous

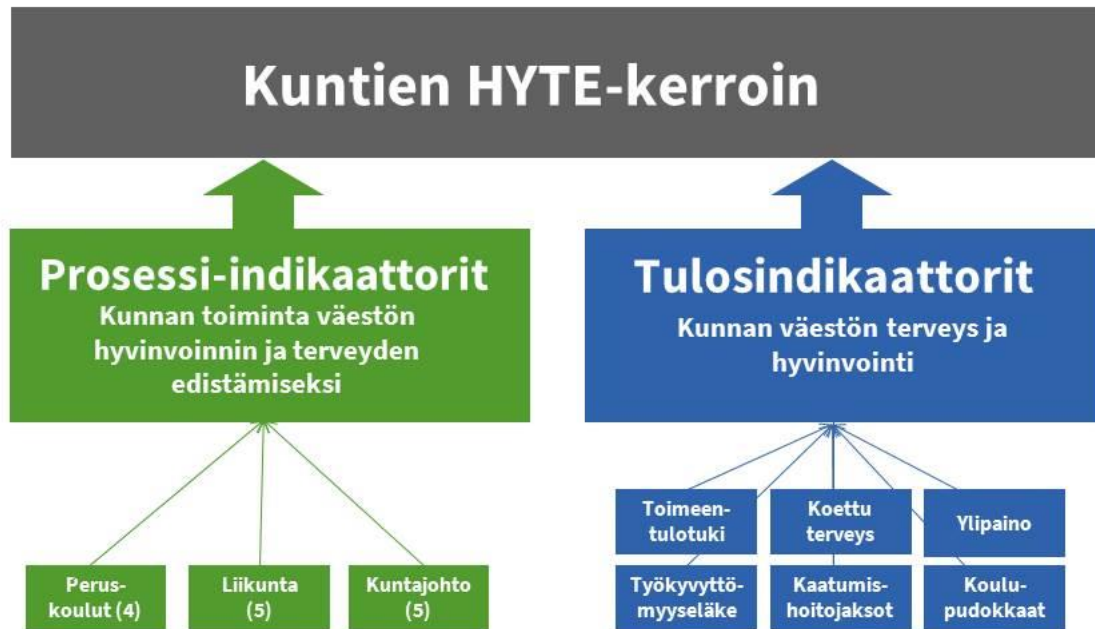
Ähtäriin talous on kohentunut vuosina 2016-2021. Valtionosuudet ovat kasvaneet vuodesta 2019 vuoteen 2021 noin 17 %. Vuosikate samalla ajanjaksolla on parantunut noin 11 %. Lainakanta on pienentynyt ajanjaksolla 2019-2020 ja lähtenyt kasvamaan vuonna 2021. Suhteellinen velkaantuneisuus on myös laskenyt vuosina 2019-2020 ja lähtenyt nousuun vuonna 2021. Verotulot ovat nousseet yli 17 % vuosina 2016-2021.

HYTE-kerroin

Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät hyvinvointialueiden järjestettäväksi, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyi kunnilla. Kunnille otettiin vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

HYTE-kerroin lasketaan siihen valittujen indikaattorien pohjalta ja lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja tulosindikaattorit mittaavat muutosta

väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

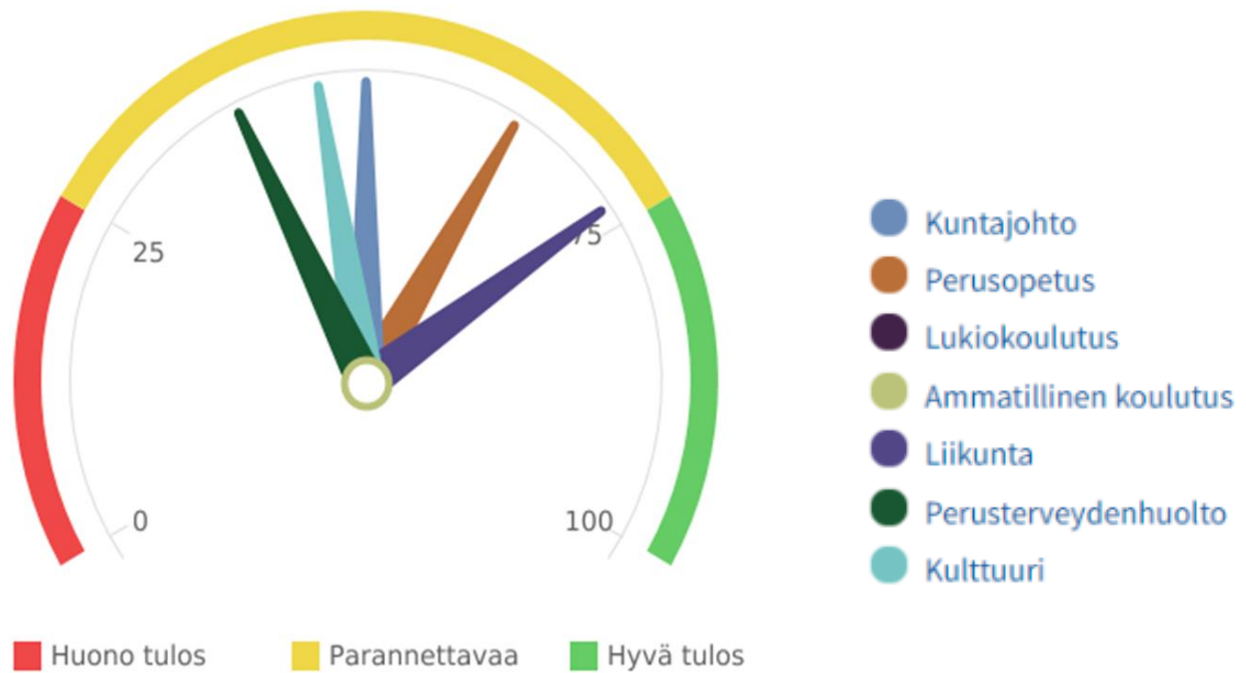

HYTE-kertoimen kehitys Kuusiokuntien alueella 2020-2022

			2020	2021	2022
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	Alavus	yhteensä	13,9	18,2	17,2
	Kuortane		13,6	16,9	17,1
	Soini		12,9	12,3	15,6
	Ähtäri		17,6	14,6	15,4
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340	Alavus		51	64	61
	Kuortane		50	60	60
	Soini		47	43	55
	Ähtäri		64	51	54
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355	Alavus		159,9	205,8	192,8
	Kuortane		48,1	59,8	60,2
	Soini		26,4	24,6	31,1
	Ähtäri		98,6	80,4	84,7

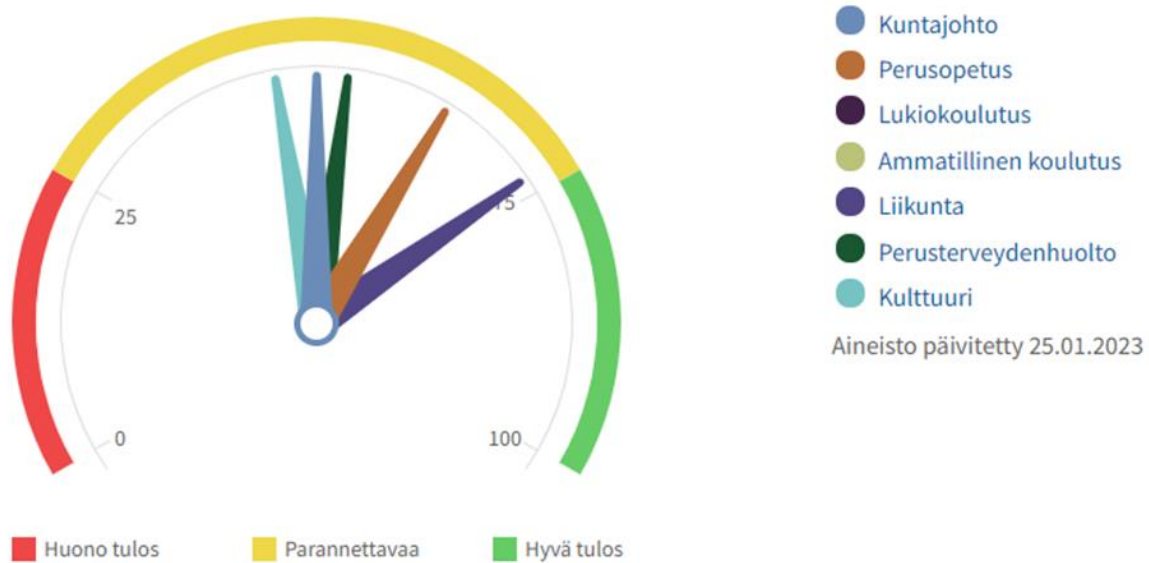
Terveystiedon aktiivisuus:

Kaikki sektorit : Ähtäri 2021

	Ähtäri	Koko maa
Kaikki sektorit	59	68
Kuntajohto	50	79
Perusopetus	63	64
Lukiokoulutus	..	66
Ammatillinen koulutus	..	63
Liikunta	73	72
Perusterveydenhuolto	39	65
Kulttuuri	46	66

Kaikki sektorit: Ähtäri 2022

Pisteet	Koko maa	Ähtäri
Kaikki sektorit	68	60
Kuntajohto	79	50
Perusopetus	64	63
Lukiokoulutus	66	..
Ammatillinen koulutus	63	..
Liikunta	72	73
Perusterveydenhuolto	70	53
Kulttuuri	66	46

TEAvisari on työväline kunnille ja kouluille. Tiedot kuvaavat terveydenedistämistäsiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Elinvoima

Ähtäriin yleinen pienituloisuusaste on laskenut vuodesta 2016 vuoteen 2021 lähes 11 %.

Pitkäaikaista toimeentulotukea saaneiden 25-64-vuotiaiden osuus on laskenut reilu 36 %.

Työttömien osuus työvoimasta on vähentynyt 37,3 %. Gini-kerroin on pysynyt samana vuosina

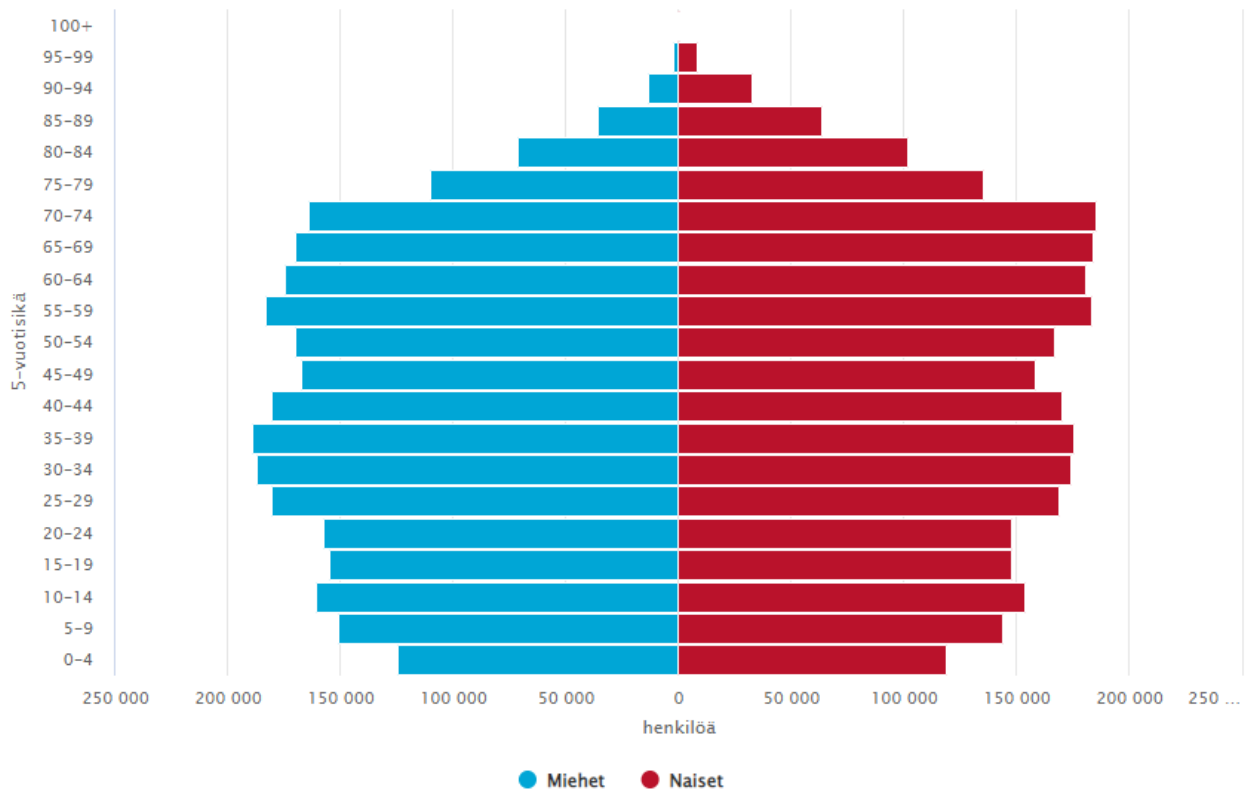
2016-2020. (Ginikerroin kertoo asuntokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumisen asuntokunnittain). Työllisten prosenttiosuus väestöstä on pysynyt ennallaan.

Ähtärin väestömäärä Väestökeskuksen tiedon mukaan 31.12.2021 on ollut 5484, kasvua edelliseen vuoteen on 38 asukasta. Merkittävä väestörakenteen muutos sekä Suomessa että laajemmin Euroopassa liittyy ikääntyneiden määrän lisääntymiseen. Väestöpyramidia tarkastellessa havaitaan, että verrattaessa koko maahan nuoria aikuisia Ähtärissä on suhteellisesti vähemmän. Taloudellinen huoltosuhde on Ähtärissä 146 (2020), mikä tarkoittaa, että Ähtärissä on sataa työllistä kohden 146 työvoiman ulkopuolella olevaa tai työtöntä henkilöä. Koko maassa vuonna 2020 taloudellinen huoltosuhde oli 142. Lapsiperheiden prosentuaalinen osuus väestöstä on vähentynyt vuodesta 2016 vuoteen 2021 noin 8 %.

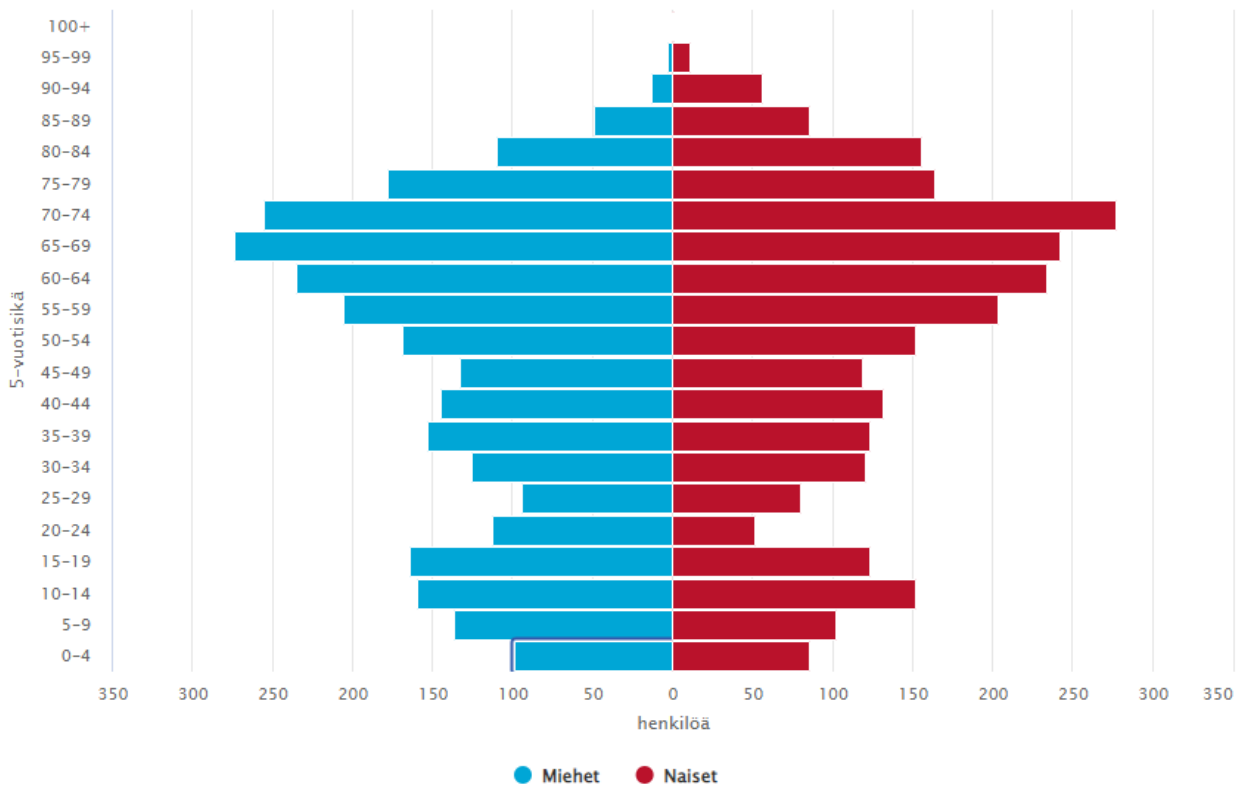
Väestön koulutustasomittain on noussut 6,5 %. Ikäryhmän 0-6-vuotiaiden osuus väestöstä on laskenut lähes 14 %. Ikäryhmän 7-15-vuotiaiden osuus väestöstä on pysynyt lähes samana. Ikäryhmän 16-24-vuotiaiden osuus väestöstä on laskenut lähes 8 %. Samoin kuin 25-64-vuotiaiden osuus väestöstä 6,5 %. Ikäryhmän 65-74-vuotiaiden osuus on laskenut väestöstä 18,6 %. Yli 75-vuotiaiden osuus on vastaavasti noussut lähes 21 %. Taloudellinen huoltosuhde on pysynyt samana vuosina 2016-2021. Kuntien välinen nettomuutto on hidastunut ollen vuonna 2020 -5,6 % ja vuonna 2021 -0,2%.

Ikärakenne KOKO MAA 2021

Ikärakenne Ähtäri 2021

4 LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

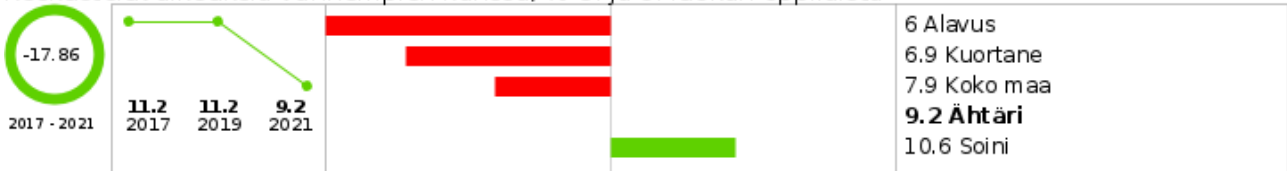
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa keskinortaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

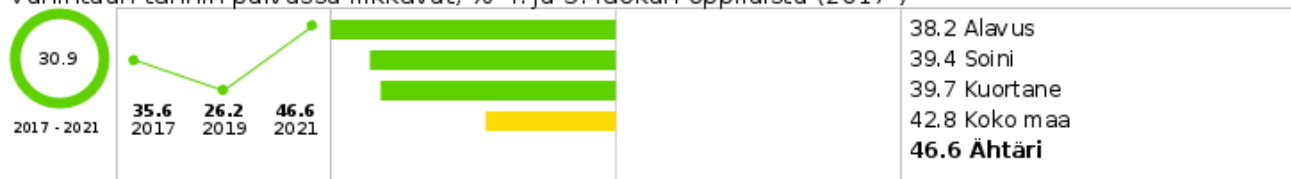
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

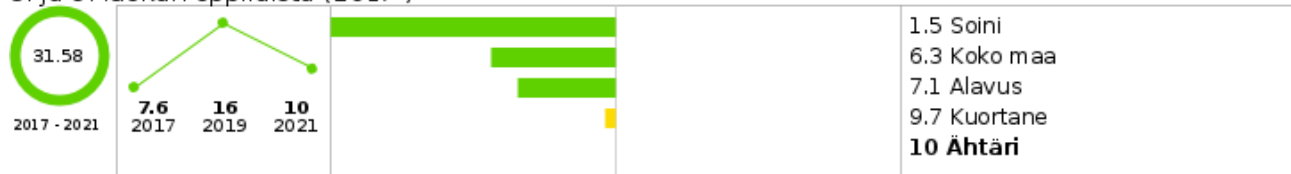
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

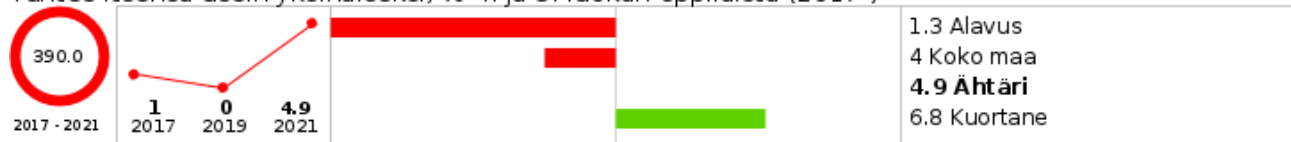
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

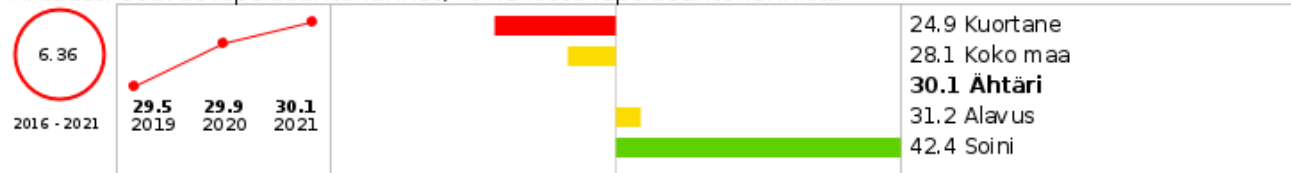

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

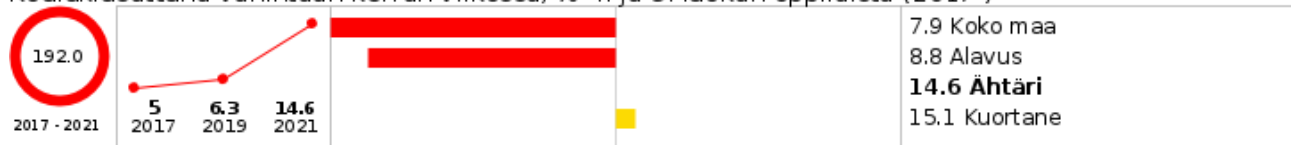
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

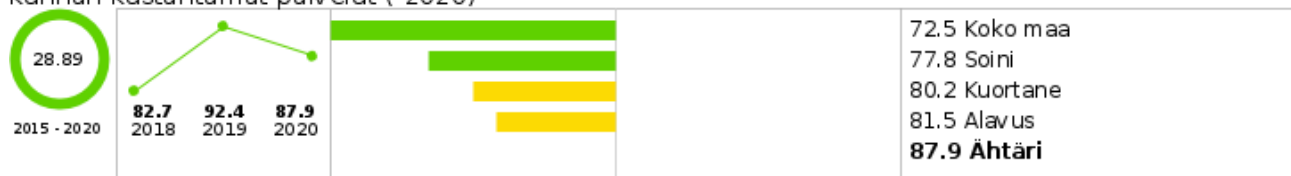

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

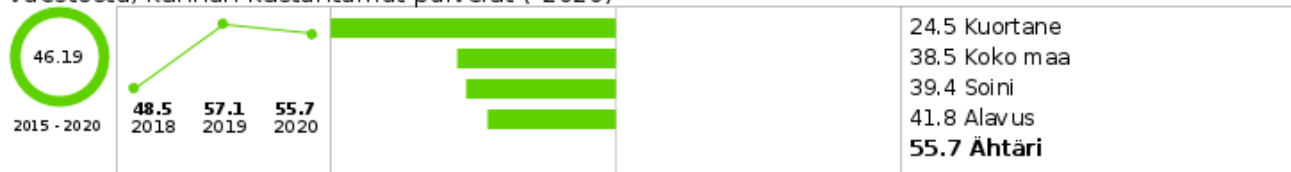

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 1 - 2-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneurolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Vapaa-aika

Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

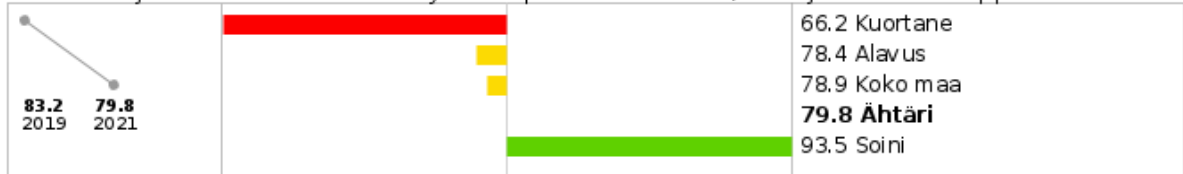
Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet – yhteenveto

Varhaiskasvatus

Ähtäriin 1-2 -vuotiaista lapsista 55,7 prosenttia ja 3-5 vuotiaista lapsista 86,4 prosenttia osallistui kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen vuonna 2020. Vuonna 2015 astui voimaan esiopetuksen velvoittavuutta koskeva laki, jonka mukaan oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen.

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen järjestäjiä oikeudellisesti velvoittava määräys. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä jokaiselle lapselle laadittavista

varhaiskasvatussuunnitelmista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan vähintään kerran toimintavuodessa. Ähtärissä on käytössä nivelvaiheiden tiedonsiirto varhaiskasvatussyksiköstä toiseen, varhaiskasvatuksesta esiopetukseen sekä esiopetuksesta kouluun siirryttäessä.

Suomessa kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on vanhempainvapaan jälkeen oikeus kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen. Vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista lapsella on oikeus kunnan joko varhaiskasvatuksen tai koulun yhteydessä järjestämään maksuttomaan esiopetukseen. Varhaiskasvatuspalvelut ovat keskeinen toimintakokonaisuus lapsiperheiden palveluissa ja tukijärjestelmässä. Ähtärissä on varhaiskasvatuspalveluita tarjolla perhepäivähoidossa sekä päiväkodissa.

Ähtärissä tehdään moniammattillista yhteistyötä lapsen tarpeita vastaavasti neuvolan ja muiden perhepalveluiden toimijoiden kanssa. Monialaiset yhteistyöryhmät kokoontuvat säännöllisesti suunnittelemaan, kehittämään sekä arvioimaan monialaista yhteistyötä.

Lapsen näkökulmasta on tärkeää, että mahdollinen tuen tarve tunnistetaan varhain ja lapselle järjestetään hänen kehitystään ja oppimistaan edistävä varhaiskasvatusympäristö sekä mahdollinen muu tarvittava tuki välittömästi tarpeen ilmettyä. Lapsen tukea järjestetään yleisellä, tehostetulla ja erityisellä tasolla inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Kolmitasoisen tuen malli vahvistaa lapsen oikeutta saada riittävää tukea oikea-aikaisesti ja joustavasti.

Ähtärissä varhaiskasvatuksen osallistumisaste on varsin korkea. Kaikista varhaiskasvatuskäisistä lapsista noin 95% on varhaiskasvatuksen piirissä, mikä tarkoittaa noin 200 1-6 vuotiasta lasta.

Ähtärissä on käytössä sähköinen varhaiskasvatuksen järjestelmä Päikky.

Lasten ja nuorten terveysneuvonta

Terveysneuvonnan perustehtävänä on edistää asiakkaan, perheen ja väestön terveyttä, toimintakykyä ja hyvää oloa eri ympäristöissä. Tavoitteena on myös ennaltaehkäistä sairauksien syntymistä sekä neuvoa ja ohjata asiakas hoitoon varhaisessa vaiheessa. Terveysneuvonnan tehtävänä on lisäksi tukea asiakkaan omaa vastuuta omasta terveydestään. Ähtärissä terveysneuvonnan palveluihin kuuluvat äitiys- ja perhesuunnitteluneuvola, lastenneuvola ja koulu-

ja opiskeluterveydenhuolto. Terveysneuvonnassa pyritään tukemaan perhettä niin, että jokainen lapsi saa riittävän huolenpidon ja tuen omaan persoonallisuutensa kasvuun. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan monialaista yhteistyötä. Tärkeitä työmuotoja terveysneuvonnassa ovat mm. terveystarkastukset, kotikäynnit, puhelinneuvonta ja yhteistyöpalaverit. Valtioneuvoston asetus lastenneuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta on tullut voimaan 1.7.2009. Asetus on annettu kansanterveyslain 14: n perusteella. Tämän asetuksen pohjalta Ähtärissä on tehty äitiys- ja perhesuunnitteluneuvolaan, lastenneuvolaan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon toimintaohjelmat, jotka ovat osa kunnan lastensuojelusuunnitelmaa.

Ehkäisevä lastensuojelu

Ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö on laaja-alainen ja yhteiskunnallinen tehtävä, jonka tavoitteena on lapsiväestön hyvinvoinnin turvaaminen. Tämän avulla etsitään kaikille lapsille ja perheille hyvinvointia edistäviä palvelujen ja tuen muotoja sekä erityisiä joko tietyille lapsiryhmälle tai tiettyihin elämäntilanteisiin liittyviä palveluita. Monet yhteiskunnalliset päätökset, osallisuuden mahdollistaminen mm. eri harrastus- ja vertaisryhmissä, päiväkotien toiminnalliset puitteet, koulujen oppilasryhmien koot ja liikennejärjestelyt ovat jo itsessään kasvuoloihin vaikuttamista ja huoltajien tukemista kasvatuksessa. Ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö on ammattitaitoisten ja myös riittävien peruspalvelujen ylläpitämistä ja kehittämistä, jossa tuen tarve huomataan ajoissa ja jossa tukea pystytään antamaan ilman yksilö- ja perhekohtaisen lastensuojelun väliintuloa. Kunnan palveluissa esim. äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä toteutetaan ennaltaehkäisevää toimintaa. Myös järjestötyöllä, yhdistyksillä ja muulla kansalaistoiminnalla on niin ikään merkittävä rooli ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä.

Perusturva ja sosiaalityö

Perusturva ja sosiaalityö on ohjausta, neuvontaa ja sosiaalisten ongelmien selvittämistä sekä muita tukitoimia, jotka ovat sosiaalihuollon ammattilaisen suorittamaa. Näiden palvelujen avulla ylläpidetään ja edistetään yksilöiden ja perheiden suoriutumista ja turvallisuutta sekä yhteisöjen toimivuutta. Lain mukaan hyvinvointialueiden velvollisuuksiin kuuluu järjestää riittävät

sosiaalityön palvelut kuntalaisille. Siihen kuuluu mm. lasten ja nuorten huolto, päihdehuolto ja lastenvalvojalla säädetyt tehtävät (isyyden selvitys, lasten huolto- ja tapaamisoikeus, elatusavun turvaaminen). Sosiaalityön tukena ovat muun muassa Paja 66 ja Etsivä nuorisotyö.

Asiantuntija- ja terapiapalvelut lapsille, nuorille ja perheille (Osviitta)

Osviitan työntekijät palvelevat lapsia, nuoria ja perheitä. Osviitta toimii apuna lapsen ja nuoren eri kehitysvaiheissa sekä vanhemmuuden ja parisuhteen tukena erilaisissa elämäntilanteissa.

Osviitassa toimii Kuusiolinnan moniammatillinen työryhmä, jonka jäsenet edustavat psykologian, sosiaalityön, puheterapian ja toimintaterapian asiantuntemusta. Yksiköllä on käytettävissä konsultoiva lääkäri.

Osviitta tarjoaa perheneuvontaa, apua perhesuhteisiin, lapsen kehitykseen, käyttäytymiseen tai kasvatukseen liittyviin asioihin ja antaa psykologista neuvontaa ja tukea elämän kriisitilanteissa.

Osviitan psykologi tukee koulunkäyntiä, oppimista ja oppilaan sekä opiskelijan psyykkistä hyvinvointia. Psyykkisen hyvinvoinnin tukena nuorille toimivat myös psykiatriset sairaanhoitajat eli "merkkarit". Nepsykoordinaattori tekee lasten ja alle 18-vuotiaiden nuorten ADHD-kartoituksia ja auttaa etsimään keinoja arjen hallintaan. Yksiköstä saa puhe- ja toimintaterapiaa sekä kuntoutusohjausta.

Osviitan palvelut:

- Perheneuvonta ja terapeuttiset tukipalvelut
- Opiskeluhuollon psykologipalvelut
- Puheterapia
- Toimintaterapia
- Merkkaritoiminta (nuorten psyykkisen hyvinvoinnin tuki)
- Kuntoutusohjaus
- Nepsykoordinaattoritoiminta

Lastenneuvola

Ähtäriin 0-7 vuotiaiden lastenneuvola käynnit vuonna 2021 olivat yhteensä 4891. Suhteellinen muutos on ollut laskeva vuodesta 2016 vuoteen 2021 43 prosenttia.

Lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventaa perheiden välisiä terveyseroja. Lastenneuvolassa seurataan ja edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä sekä tuetaan vanhempien vanhemmuutta mm. turvallisessa, lapsilähtöisessä kasvatuksessa ja lapsen hyvässä huolenpidossa sekä parisuhteen hoitamisessa.

Neuvolatoimintaa säätelevän asetuksen mukaan neuvolassa järjestetään alle kouluikäisille vähintään 15 määräaikaistarkastusta, joista viisi tekee lääkäri yhdessä terveydenhoitajan kanssa. Lääkärin kanssa yhdessä tehdään terveystarkastukset, kun lapsi on 4-6 viikon, 4 kuukauden, 8 kuukauden, 18 kuukauden ja 4 vuoden ikäinen. Yhteen terveystarkastukseen sisältyy terveydenhoitajan arvio suun terveydentilasta. Neuvolassa pyritään havaitsemaan lapsiperheiden erityisen tuen tarpeet mahdollisimman varhain ja järjestämään tarkoituksenmukainen tuki ja apu. Lapsi saa neuvolassa kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset. Alle kouluikäisten lasten terveystarkastuksista kolme on laajaa terveystarkastusta, jossa arvioidaan lapsen kehityksen, terveydentilan ja hyvinvoinnin lisäksi koko perheen hyvinvointia ja vanhempien tuen tarpeita. Laajat terveystarkastukset pidetään, kun lapsi on 4 kuukauden, 18 kuukauden ja 4 vuoden ikäinen. Tarkastukseen kutsutaan aina molemmat vanhemmat.

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana/1000 alle 18 -vuotiasta, kunnan kustantamat palvelut (Sotkanet)

	2018	2019	2020	2021
Ähtäri	50	48	52	93
Alavus	15	11	38	35
Kuortane	8	-	10	33
Soini	22	28	43	53
Koko maa	68	68	70	70

Äitiysneuvola

Äitiysneuvolan tehtävänä on tunnistaa mahdollisimman varhain raskausaikaiset ongelmat ja häiriöt sekä järjestää viiveettä tarvittavaa hoitoa, apua ja tukea. Äitiysneuvolat osallistuvat terveyserojen kaventamiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen muun muassa varhaisen kohdennetun tuen avulla.

Äitiysneuvolatoiminnan tavoitteena on

- turvata raskaana olevan naisen ja sikiön terveys ja hyvinvointi
- edistää tulevien vanhempien ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia
- edistää tulevan lapsen kehitysympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta.
- edistää kansanterveyttä ja ehkäistä raskausaikaisia häiriöitä

Määräaikaista terveystarkastuksia järjestetään äitiysneuvolassa raskausaikana ensisynnyttäjälle vähintään yhdeksän ja uudelleensynnyttäjälle vähintään kahdeksan. Näihin raskausaikaisiin käynteihin sisältyy yksi laaja terveystarkastus kaikille perheille ja kaksi lääkärintarkastusta. Synnyttäjille tarjotaan kaksi kotikäyntiä, joista ensimmäinen synnytyksen jälkeen (17 vrk kotiutumisen jälkeen) ja toinen 2 viikon kuluttua synnytyksestä. Synnytyksen jälkitarkastuksen tekee pääsääntöisesti Ähtärissä erillisen jälkitarkastuskoulutuksen saanut terveydenhoitaja. Tarvittaessa jälkitarkastuksen voi tehdä myös lääkäri.

Perhesuunnitteluneuvola

Terveydenhuoltolain asetuksen mukaisesti Ähtärin perhesuunnitteluneuvolassa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa tarjotaan ehkäisyneuvontaa ja muuta seksuaaliterveysneuvontaa. Perhesuunnitteluneuvolassa annetaan myös tukea ja tehdään alkututkimuksia lapsettomuuden hoidoissa Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ohjeistusten mukaisesti.

Ehkäisyneuvonnassa tarjotaan yksilöille ja pareille raskaudenehkäisyneuvontaa ja mahdollisuutta saada itselleen sopiva ehkäisymenetelmä. Raskauden ehkäisyneuvontaan kuuluu kokonaisvaltainen seksuaaliterveyden edistäminen ja seksuaalikasvatuksen antaminen.

Vuoden 2022 syksyllä Kuusiolinna Terveys Oy/ Kuusote pääsivät mukaan Maksuttomaan ehkäisyhankkeeseen. Hanke mahdollistaa maksuttoman ehkäisyn alle 25 vuotiaille kotikunnasta

riippumatta Kuusiolinnalla Terveystyö Oy:n alueen kunnissa. Hanke päättyy v. 2023 lopussa. Hanke on osa THL:n Sote-uudistuksen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus uudistusta. Mahdollisesta jatkosta päättää Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue.

Vuonna 2022 äitiys- ja perhesuunnittelukäyntejä oli terveydenhoitajan tekemänä 769 ja lääkärin käyntejä 232. Naisten joukkoseulonnat tarjottiin vuonna 2022 kaikille 25-65-vuotiaille. Ähtärissä ikäryhmiin kuului yhteensä 224 naista, joista tarkastuksessa kävi 168 (75%). Näytteet analysoitiin Coronarian toimesta. V. 2024 lähtien seulonnat siirtyvät hyvinvointialueen kilpailutuksen myötä Mehiläisen toteuttamaksi 30-65-vuotiaille naisille.

Lasten ja nuorten terveyden edistäminen ja hyvinvointierojen kaventaminen

Terveen kehityksen perusta luodaan lapsuudessa ja nuoruudessa. Lasten ja nuorten terveyttä ei voi käsitellä ilman vanhempien ja perheen vaikutusta. Kodin lisäksi tärkeitä lapsen ja nuoren terveyttä edistäviä tahoja ovat varhaiskasvatus, koulu, muut oppilaitokset ja vapaa-ajan ympäristöt kaverineen. Terveyden edistäminen on kaikkien hallintokuntien tehtävä.

Perusterveydenhuollon palveluista lasten ja nuorten kannalta merkittävimpiä ovat äitiys- ja lastenneuvolan sekä kouluterveydenhuollon ja opiskelijaterveydenhuollon palvelut.

Perusterveydenhuollossa pyritään ongelmien ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tunnistamiseen ja puuttumiseen. Ähtärin kokoisessa kunnassa lapset ja nuoret tunnetaan suhteellisen hyvin, mikä on vahvuutemme. Monet terveysongelmat kasautuvat sosiaalisesti ja taloudellisesti heikossa asemassa oleviin perheisiin, lapsiin ja nuoriin. Lapset ja nuoret kärsivät usein myös vanhempiensa avioerosta. On huolestuttavaa, että yhä useamman lapsen ja nuoren elämä on täysin solmussa erilaisine vaikeuksineen ja ongelmat voivat purkautua järkyttävällä tavalla.

Ähtärissä on ammattitaitoinen, moniammatillinen perhetyön verkosto (Vekara, Perhepalvelutyöryhmä, oppilashuolto). Tämä on välttämätöntä ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen turvaamiseksi. Ehkäisevä toiminta voi onnistua vain yhteistyössä vanhempien ja kotien kanssa.

Perusopetus

Ähtärissä toimii kaksi alakoulua: Otsonkoulu ja Myllymäen kyläkoulu sekä yläkoulu. Otsonkoulun oppilaat ovat tällä hetkellä väistötiloissa uuden koulun rakentamisen vuoksi. Otsonkoulun 1.-3.

luokkalaiset opiskelevat Sairaalanmäellä ja 4.-6. luokkalaiset Koulutien rivitaloilla. Perusopetuksen 1.-9. luokkalaisten uusi yhtenäiskoulu valmistuu syksyyn 2024 mennessä.

Ähtärin alakoulun 4. ja 5. luokan oppilaiden kohdalla valittujen indikaattorien pohjalta nousee huolenaiheeksi lasten keskusteluvaikeuksien lisääntyminen vanhempien kanssa, yksinäisyyden tunteen lisääntyminen sekä omaan elämäänsä tyytyväisyyden vähentyminen. Positiivisena tuloksista välittyy 4. ja 5. luokan oppilaiden vähintään tunnin päivässä liikumisen lisääntyminen. Yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden kohdalla indikaattorien pohjalta nousee merkittävimpinä huolenaiheina mielenhyvinvointiin liittyvät asiat, kuten tyytyväisyys omaan elämään, yksinäisyyden tunteen ja kohtalaisen tai vaikean ahdistuneisuuden lisääntyminen. Yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaista 39,3 % koki vuonna 2021 terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Alakoulun tuloksiin verrattuna 8. ja 9. luokan oppilaiden kohdalla vähintään tunnin päivässä liikkuminen on vähentynyt, mutta vastaavasti vapaa-ajalla hengästyttävää liikuntaa korkeintaan yhden tunnin viikossa 8. ja 9. luokkalaisten prosenttiosuus on noussut ollen vuonna 2021 47,2 prosenttia. Koko maan vastaava prosentti 27,9.

Yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021 40,4 prosenttia ei syönyt koululounasta päivittäin. Positiivisena tuloksista välittyy 8. ja 9. luokkalaisten vanhempiensa kanssa keskusteluvaikeuksien vähentyminen vuodesta 2017 vuoteen 2021 sekä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ja rahapelaamisen vähentyminen. Ala- ja yläkoulun kyselyyn vastanneiden koululuokkien tuloksista ilmenee kiusaamisen kokemuksen lisääntyminen ja yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2021 18,2 prosenttia koki fyysistä uhkaa vuoden aikana.

Koronapandemian vaikutuksista tehtyjen tutkimustulosten mukaan nuoret joutuivat Suomessa sopeutumaan poikkeuksellisiin rajoituksiin, jotka estivät heitä käymästä lähikoulua, harrastamasta ja tapaamasta muita nuoria. Nuorten elämänpiiri rajautui kotiin ja lähimpiin ihmisiin. Korona-aikana nuorten yksinäisyys lisääntyi sekä osallisuus ja psyykinen hyvinvointi heikentyivät. Nämä tutkimustulokset osaltaan tukevat myös ähtäriläisten nuorten mielenhyvinvoinnin haasteita. Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi ja tuloksissa viimeisimpänä ovat tällä hetkellä käytettävissä vuoden 2021 tulokset.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa -aineisto (TEA-pistemäärä) kuvaa hyvinvointia, terveyttä sekä yhteisöllistä toimintakulttuuria edistävää toimintaa peruskouluissa. Ähtärin TEA-pistemäärä oli vuonna 2021 Ähtärissä 63 prosenttia.

Kouluterveydenhuolto

Perusterveydenhuollon 7-18 -vuotiaiden kouluterveydenhuollon käynnit olivat vuonna 2021 2850. Suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2021 on ollut noin 67,5 prosenttia.

Kouluterveydenhuolto on Ähtärin peruskoululaisille ja heidän perheilleen suunnattu lakisääteinen terveystyö, joka on saatavilla koulupäivien aikana koululla tai sen välittömässä läheisyydessä.

Kouluterveydenhuolto on perusterveydenhuollon maksuton palvelu. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue järjestää yhteistyössä Kuusiolinnalla Terveystyö Oy:n kanssa kouluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille.

Kouluterveydenhuollon tehtäviin sisältyvät:

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen, pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

Kouluterveydenhuollon toiminnan rungon muodostavat koko ikäluokan kattavat vuosittaiset terveystarkastukset. Luokilla 1., 5. ja 8. terveystarkastukset toteutetaan laajoina ja vanhemmat pyydetään mukaan tarkastukseen. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa, hyvinvointia ja oppimista. Laajoissa terveystarkastuksissa

selvitellään lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvointia. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta.

Ähtärissä työskentelee 1,5 terveydenhoitajaa kouluterveydenhuollossa ja lääkäripalveluja on 1,5 päivänä viikossa. Lisäksi kouluterveydenhuollossa hyödynnetään Osviitan erityistyöntekijöitä erilaisissa tutkimuksissa ja tukikäynneissä. V. 2022 kouluterveydenhuollon terveydenhoitajan käyntejä oli 7-16- vuotiaiden osalta 615 ja lääkäriellä käyntejä 339. Lisäksi Kuusiolinnassa Terveys Oy:ssä on ollut käytettävissä nuorisopsykiatrian palveluita paikallisesti.

5 NUORET JA NUORET AIKUISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

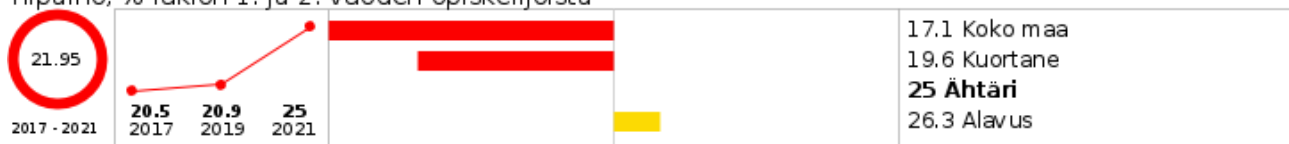
Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

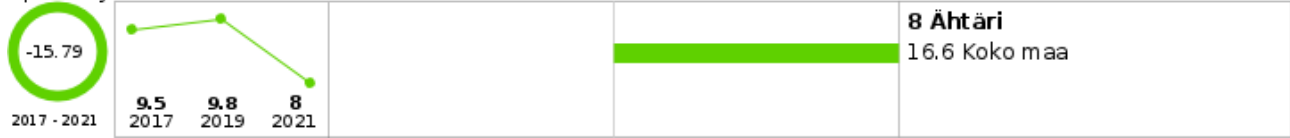
Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

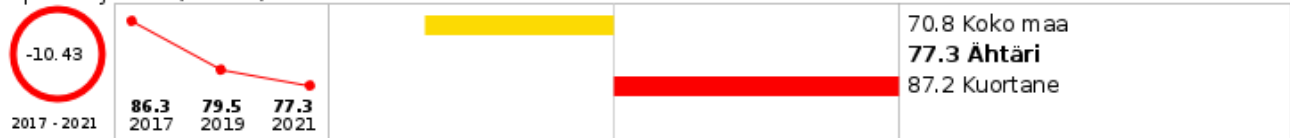
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

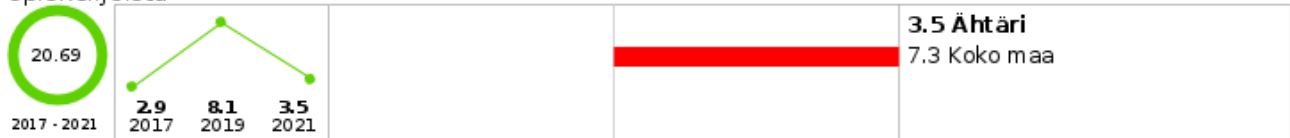
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

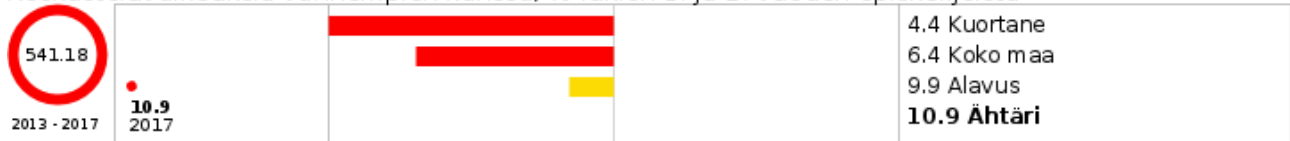
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

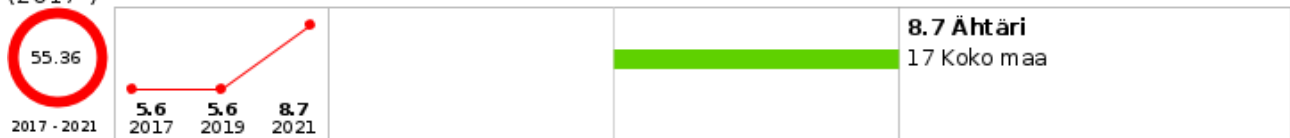
Keskusteluvaiveuksia vanhempien kanssa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

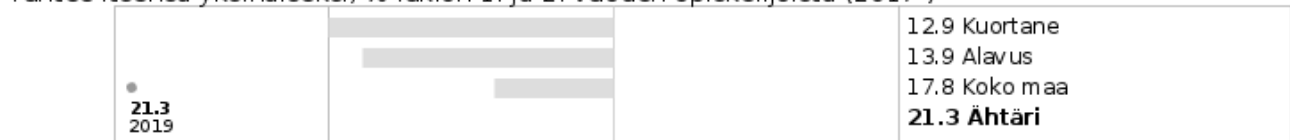
Keskusteluvaiveuksia vanhempien kanssa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

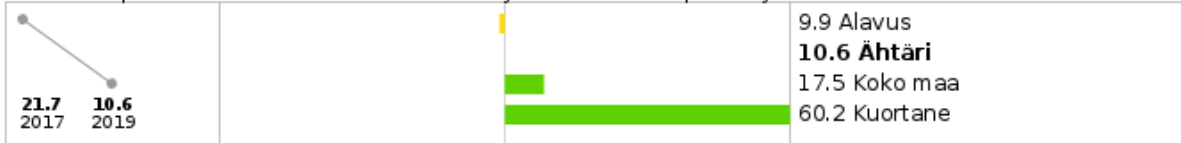

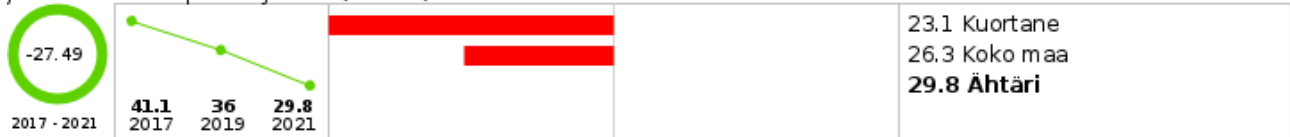
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

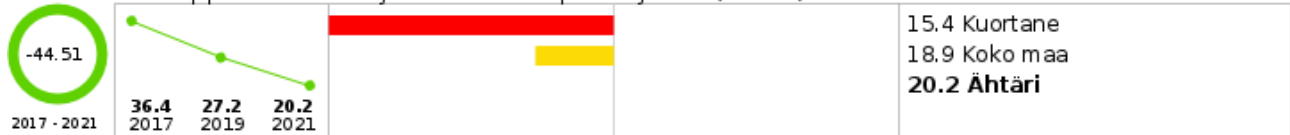
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

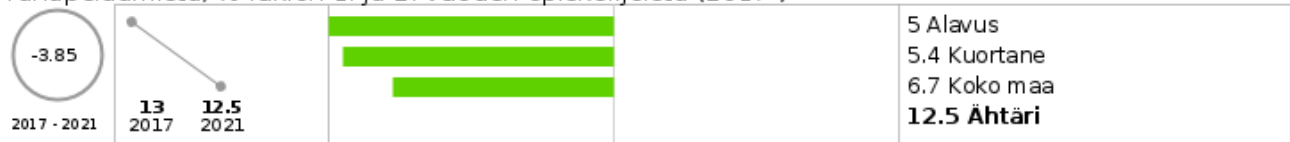
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

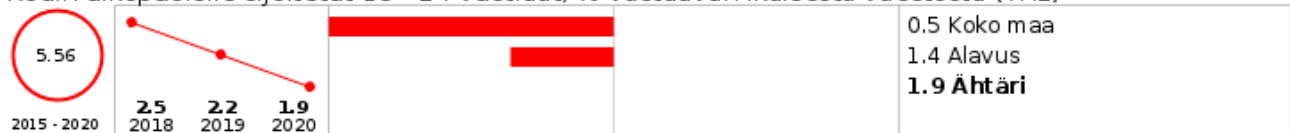

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Nuoret ja nuoret aikuiset – yhteenveto

Lukio

Ähtärin lukio on tunnettu yhteisöllisestä ilmapiiristään sekä laajasta ja monipuolisesta kurssitarjonnastaan. Valittavissa on mm. frisbeegolf-linja, jossa opiskelijat saavat opetusta huippuammattilaisen johdolla. Lukio tekee tiivistä yhteistyötä mm. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun kanssa. Opiskelijat voivat myös suorittaa kaksoistutkinnon, joka toteutetaan yhteistyössä samalla kampuksella toimivan Koulutuskeskus Sedun kanssa.

Valittujen indikaattoreiden pohjalta Ähtärin lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat ovat pääasiallisesti olleet tyytyväisiä tämän hetken elämäänsä vuodesta 2017 vuoteen 2021. Verrattaessa koko maan keskiarvoon 68,4 prosenttiin, prosenttiosuus on 7 prosenttia korkeampi. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta on kokenut vuonna 2021 20,5 prosenttia. Päivittäisen tupakka tai sähkösavukkeen käytön suhteellinen muutos vuodesta 2017 (10,9%) vuoteen 2021 (17,5%) on ollut 60,5 prosenttia. Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista esiintyi vuonna 2021 12,5 prosentilla. Prosenttiosuus on pysynyt lähes samana verraten vuoteen 2017. Huomioitavan kuitenkin, että koko maan (6,7%) sekä ympäryskuntien Kuortaneen (5,4%) ja Alavuden (5%) keskiarvoon verraten Ähtärissä puolet korkeampi tulos.

Ähtärin lukiossa opiskelijan hyvinvointi on lukiotoiminnan keskiössä. Lukiossa korostetaan sitä, että opettajat ja opiskelijat muodostavat lukion työyhteisön ytimen, johon omalta osaltaan liittyy muu henkilökunta. Opettajakunnan tehtävä opettamisen lisäksi on nostaa esille palautumisen tärkeys myös opiskelussa, toimia sekä esimerkkinä että vertaistukena opiskelijoille

kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin eri osa-alueilla. Ähtärin lukio tukee vahvasti opiskelijaa ottamaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin osaksi omaa identiteettiään. Kokonaisvaltainen hyvinvointi huomioidaan lukion toimintakulttuurissa ja opetustarjonnassa.

Lukio-opetuksen arvoperustan lähtökohtana on elämän, ihmisarvon ja luonnon kunnioittaminen. Lukiossa pyritään antamaan opiskelijalle työkaluja elinikäiseen oppimiseen sekä kannustaa nuoria ottamaan itse vastuuta omasta oppimisestaan ja kriittisen maailmankuvan rakentamisesta. Lukion toimintakulttuurissa pyritään oikeudenmukaisuuteen ja yhteisvastuullisuuteen. Lukion työskentelyssä korostetaan avointa päätöksentekoa, tasa-arvoa ja kaikkien hyvinvointia. Lukion kasvatuksessa keskeisiä periaatteita ovat yhdessä toimiminen, kannustava vuorovaikutus ja luottamus sekä työnteko. Lukion toimintakulttuurissa aktiivisia toimijoita ovat opiskelijakunta ja sen valitsema hallitus. Koti tukee koulun opetustehtävää ja koulu kodin kasvatustehtävää vielä lukiossakin.

Toisen asteen koulutus

Ähtärissä on toisen asteen koulutusmahdollisuus Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedussa. Valittujen indikaattoreiden pohjalta ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 7 prosentilla ei ollut yhtään läheistä ystävää vuonna 2021. Prosenttiosuus on kasvanut vuodesta 2019 vuoteen 2021 kolme prosenttia. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta 1. ja 2. vuoden opiskelijoista koki vuonna 2021 kahdeksan prosenttia. Tulos on maan keskiarvoon verrattuna noin puolet pienempi kuin koko maassa. Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuonna 2021 74,4 prosenttia oli tyytyväinen elämäänsä.

Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden liikkuminen vähintään tunnin päivässä on ollut heikkoa, mutta suhteellinen muutos on kuitenkin ollut positiivinen vuodesta 2017 (7,5%) vuoteen 2021 (15,7%) reilu 109 prosenttia. Positiivinen ilmiö näkyy myös päivittäisen tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeen käytön vähentymisenä, suhteellinen muutos vuodesta 2017 (41,1%) vuoteen 2021 (29,8%) on 27,49 prosenttia. Samoin tulosten parantumista on havaittavissa huolta herättävän päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön tai rahapelaamisen suhteen. Suhteellinen muutos vuodesta 2017 (36,4%) vuoteen 2021 (20,2%) on laskeva 44,51%.

Sedussa nuoret ja aikuiset opiskelevat useisiin eri ammatteihin. Ähtärin kampuksella voi opiskella muun muassa kokiksi, koneistajaksi, levyseppähitsaajaksi, matkailupalvelujen tuottajaksi, talonrakentajaksi, lähihoitajaksi, metsäkoneenkuljettajaksi tai osallistua tutkintokoulutukseen valmentavaan TUVA-koulutukseen. Vuonna 2025 valmistuu uusi toisen asteen kampus Tuomarniemelle. Siihen asti opiskelu ja työskentely tapahtuu pääsääntöisesti Koulutiellä, Tuomarniementiellä, metsässä ja työpaikoilla.

Sedun visiona on olla vastuullinen osaamisen edelläkävijä:

- opiskelijälähtöisen, pedagogisten ratkaisujen uudistamisessa
- muuttuvan työelämän tarpeiden ennakoinnissa
- hyvinvoinnin ja kestävän kansalaisuuden vahvistamisessa
- tuloksellisessa ja taloudellisesti tehokkaassa toiminnassa
- digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämisessä
- verkostoissa toimimisessa

Sedun arvoina toimivat asiakaslähtöisyys, vastuullisuus ja asiantuntijuus.

Sedun missiona eli perustehtävänä on kouluttaa ammattiosaajia jatkuvat oppimisen mukaisesti sekä kehittää alueensa työ- ja elinkeinoelämää.

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuolto on osa toisen asteen oppilaitosten opiskeluhuoltoa.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta.

Opiskelijalle, joka opiskelee lukiossa tai toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa järjestetään terveydenhoitajan tarkastus ensimmäisenä vuonna. Lääkärintarkastus tehdään ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna, jollei sitä ole tehty opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä.

Lääkärintarkastus järjestetään aina ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelijalle, joka on erityisopetuksessa tai jonka terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeellinen opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi (VNA 338/2011.)

Asevelvollisten ennakkoterveystarkastus voidaan tehdä samalla kuin opiskeluterveydenhuollon lääkärintarkastus. Tämä tehdään kutsuntavuonna.

Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on ylläpitää ja edistää opiskelijoiden hyvinvointia

- edistämällä opiskeluympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta sekä opiskeluyhteisön hyvinvointia
- edistämällä ja seuraamalla opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä
- järjestämällä terveyden- ja sairaanhoitopalveluja opiskelijoille mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen sekä suun terveydenhuolto
- tunnistamalla varhain opiskelijan erityisen tuen tai tutkimuksen tarve, tukemalla opiskelijaa sekä tarvittaessa ohjaamalla jatkotutkimuksiin ja -hoitoon.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue järjestää yhteistyössä Kuusiolinna Terveys Oy:n kanssa opiskeluterveydenhuollon lakisääteiset maksuttomat palvelut alueella sijaitseville toisen asteen opetusta antavien oppilaitosten opiskelijoille. Opiskeluterveydenhuollossa Ähtärissä toimii yksi terveydenhoitaja ja lääkäripalveluja annetaan viikoittain n. päivää. Vuonna 2022 opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajan käyntejä on ollut 208 ja lääkärinkäyntejä 31. Näiden lisäksi asevelvollisten tarkastuksia tehtiin opiskeluterveydenhoitajan toimesta 33 ja lääkärin 32. Vuonna 2022 asevelvollisten tarkastuksia tehtiin poikkeuksellisesti koronasta johtuvan resurssipulan vuoksi vain Ähtäriläisille opiskelijoille. Aikaisempina vuosina asevelvollisten ennakkotarkastus on tehty kaikille Ähtärissä opiskeleville kotikunnasta riippumatta. Vuodesta 2023 lähtien jälleen asevelvollisten ennakkotarkastus tehdään opiskeluterveydenhuollossa kaikille kotikunnasta riippumatta. Tarvittaessa opiskeluterveydenhuollossa hyödynnetään Osviitan erityistyöntekijöitä erilaisissa tutkimuksissa ja tukikäynneissä. Lisäksi Kuusiolinna Terveys Oy:ssä on ollut käytettävissä nuorisopsykiatriin palveluita paikallisesti.

Etsivä nuorisotyö ja Paja 66 -nuorten työpajatoiminta

Ähtäriläisistä 17-24 -vuotiaista koulutuksen ulkopuolelle jääneitä on ollut vuonna 2020 7,4 prosenttia. Suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2020 on pysynyt melko samana. Valtakunnallisesti ja naapurikunnat Alavus, Kuortane sekä Soini huomioiden tilanne on ollut kauttaaltaan samanlainen. Nuorisotyöttömiä 18-24 -vuotiaita on ollut vuonna 2021 10,9

prosenttia. Suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2021 on laskeva 42,93 prosenttia. Valtakunnallisesti (14%) keskiarvo on korkeampi ja naapurikunnissa prosentit 7.7-11.6 välillä. Etsivä nuorisotyö tarjoaa 16-28 -vuotiaille nuorille mahdollisuuden henkilökohtaiseen ohjaukseen ja tukeen. Ensisijaisesti etsivä nuorisotyö palvelee koulutuksen tai työelämän ulkopuolella olevia nuoria sekä niitä, jotka toivovat apua johonkin itseä askarruttavaan asiaan. Etsivä nuorisotyöntekijä toimii nuoren rinnalla kulkijana ja antaa konkreettista tukea asioiden hoitamisessa ja elämänhallinnassa sekä ohjaa nuoria palveluihin, jotka tukevat heidän kasvuaan ja itsenäistymistään. Työntekijä on tarvittaessa nuoren apuna koulutukseen ja työmarkkinoille hakeutumisessa ja lisäksi tukee myös koulun keskeyttäneitä tai keskeyttämisen alla olevia nuoria opintojen jatkamisessa ja loppuunsaattamisessa. Nuori kohdataan kokonaisvaltaisesti ja kukin nuori saa yksilöohjausta henkilökohtaisten tarpeidensa ja toiveidensa mukaan. Palvelu on nuorelle vapaaehtoista, maksutonta ja luottamuksellista.

Etsivät nuorisotyö tekee yhteistyötä moniammatillisen verkoston kanssa, johon kuuluvat muun muassa alueen sosiaali- ja terveystyö, oppilaitokset, Paja 66, kaupungin vapaa-aikapalvelut, TE-palvelut, Kela, Poliisi, puolustusvoimat ja siviilipalvelukeskus sekä alueen järjestöt ja seurakunnat. Yleensä nuoret ohjautuvat etsivän nuorisotyön asiakkaiksi edellä mainittujen tahojen kautta, mutta myös nuori itse tai nuoren vanhemmat voivat ottaa suoraan yhteyttä työntekijöihin, jos kokevat tarvitsevänsä apua tai neuvoja. Etsivän nuorisotyön toimintaa rahoittavat Ähtärin, Alavuden, Kuortaneen ja Soinin kunnat sekä opetus- ja kulttuuriministeriö.

Työpajatoiminta vahvistaa valmennuksen ja merkityksellisen tekemisen avulla nuorten ja aikuisten elämänhallintaa ja työelämävalmiuksia. Työpaja on valmennusyhteisö, jonka tavoitteena on tukea hyvinvointia, tunnistaa osaamista ja valmentaa kohti koulutusta ja työtä. Valmennuksella tuetaan yksilöllistä kasvua, sosiaalista vahvistumista ja aktiivista osallisuutta. Tavoitteet luodaan yhdessä valmentautujan kanssa työpajajakson alussa ja niitä päivitetään valmennuksen aikana.

Työpajan valmennusjakso sisältää yksilö-, työ- ja ryhmävalmennusta pajan eri osastoilla (puu-, kunnostus-, ja tilaustyöt, käsityöt, leivonta, siivous). Yksilövalmennus tarkastelee valmentautujan elämäntilannetta kokonaisvaltaisesti, tukee arjenhallintaa sekä auttaa selkiyttämään kunkin valmentautujan omia tulevaisuuden toiveita. Työvalmennus työpajalla perustuu tekemällä oppimiseen ja tarjoaa valmentautujalle käytännönläheisen tavan oppia uutta erilaisten

työtehtävien avulla. Työn teon lisäksi työpajan arjessa kannustetaan valmentautujia hyvinvoinnistaan huolehtimiseen esimerkiksi liikunnan ja virkistystoiminnan keinoin sekä elämönhallintakeskustelujen (terveys, mielenterveys, päihteet, oma talous, itsetunto jne.) avulla. Työpajalle ohjaututaan esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden, etsivän nuorisotyön, oppilaitosten tai te-palvelujen kautta tai ottamalla suoraan yhteyttä työpajalle. Kaikille asiakkaille tehdään sopimus tai päätös (esim. kuntouttava työtoiminta, sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta) työtoiminnasta. Toimintaa rahoittavat Ähtärin, Alavuden, Kuortaneen ja Soinin kunnat sekä opetus- ja kulttuuriministeriö.

6 TYÖIKÄISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Työikäiset – yhteenveto

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan työikäiseen väestöön kuuluvat kaikki 15-74 -vuotiaat henkilöt.

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä Ähtärissä vuonna 2021 on ollut vähän vähemmän kuin Alavudella ja Kuortaneella eli Ähtärissä heitä oli 27,3, Alavudella 28,5 ja Kuortaneella 31,6. Koko Suomessa 30,4. Suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2021 on ollut nouseva, 20,8 prosenttia.

Ähtärissä työkyvyttömyyseläkettä 2564-vuotiaista on saanut vuonna 2021 9,5 prosenttia, koko Suomeen peilaten keskimäärin vähän useampi (6,3%). Ähtärin 1564 vuotiaista vaikeasti työllistyviä on ollut vuonna 2021 3,2 prosenttia eli keskimäärin vähemmän kuin koko maan lukuun verrattuna (5,3%). Toimeentulotukea saaneita lapsiperheitä on ollut vuonna 2021 7,5 prosenttia.

Ähtäriläisten 15-49 -vuotiaiden/1000 vastaavanikäistä perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit ovat olleet vuonna 2021 1435. Alavudella vastaava luku 1432, Kuortaneella 1201, Soinissa 1210 ja koko maassa 676. Ähtärin suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2021 on ollut nouseva 7,6 prosenttia. Ähtäriläisten perusterveydenhuollon 50-64 -vuotiaiden/1000 vastaavanikäistä perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit ovat olleen vuonna 2021 1384. Alavudella vastaava luku 1393, Kuortaneella 1168, Soinissa 1341 ja koko maassa 697. Ähtärin suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2021 on ollut nouseva 14,57 prosenttia.

Työikäisten palvelut

Työikäisten palvelut tarjoavat tukea erilaisissa arjen haasteissa. Tavoitteena on sujuva arki ja osallisuuden mahdollistaminen kaikille. Palveluita ovat muun muassa aikuissosiaalityö ja -ohjaus, täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki, mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut sekä kuntouttava työtoiminta. Palveluita tarjoavat Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Te-palvelut.

7 IKÄIHMISET

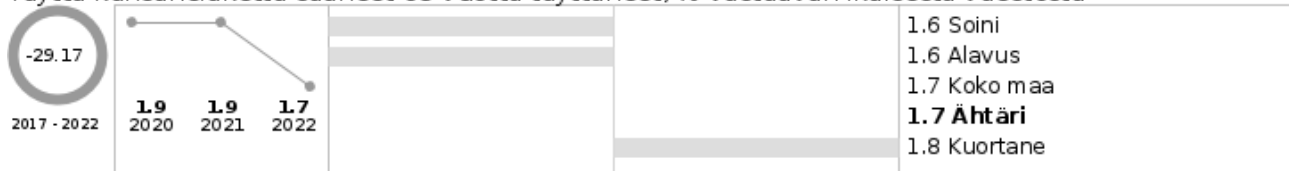
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erytiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat, % vastaavan ikäisten asuntokunnista

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (-2018)

Ikäihmiset – yhteenveto

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista astui voimaan 1.7.2013. Laki vaatii kuntia panostamaan hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen. Lisäksi laki kehottaa kuntia ottamaan ikääntyvät kuntalaiset entistä paremmin mukaan heille suunnattujen palvelujen suunnitteluun. Toisaalta tutkimukset antavat olettaa, että tulevien sukupolvien toimintakyky säilyy hyvänä entistä pidempään. Negatiivisena kehityksenä taas voidaan pitää ikäihmisten päihteiden lisääntyntä käyttöä ja vähäistä liikuntaa. Myös aikuisiän työttömyys ja syrjäytyneisyys näkyvät vanhuudessa heikentyneenä toimintakykynä ja suurempana sosiaalipalveluiden käyttönä.

Ähtärissä sairastavuusindeksi on korkeampi kuin verrattavissa muuhun Suomeen. Ikääntyneiden osalta tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja muistisairaudet ovat pitkäaikaisia sairauksia, jotka vaikeuttavat itsenäistä selviytymistä ja aiheuttavat palvelutarpeen merkittävää kasvua. Ikä on muistisairauden tärkein riskitekijä. Ennusteiden mukaan muistisairaiden ihmisten määrä tulee lisääntymään väestön ikääntymisen myötä ainakin vuoteen 2030 saakka.

Ähtäriläisiä täyttä kansaneläkettä saaneita 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä on ollut vuonna 2021 1,9 prosenttia. Prosenttiluku on lähes sama kuin koko maassa (1,8%).

Ähtärissä erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä oli vuonna 2021 2,3 prosenttia eli vähän vähemmän kuin Suomessa (2,5) keskimäärin. Suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2021 on ollut laskeva 14,81 prosenttia.

Ähtärissä kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä vuoden 2021 prosenttiosuus oli 89. Suhteellinen muutos vuodesta 2019 vuoteen 2021 on ollut hieman laskeva 1,98 prosenttia. Ähtäriläisiä 75 vuotta täyttäneitä yhden hengen asuntokuntia, % vastaavanikäisten asuntokunnista oli vuonna 2021 56,8 prosenttia. Vastaava luku koko maassa oli lähes sama (56,6%). Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien osuus vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä oli vuonna 2021 3,5 prosenttia. Suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2021 on laskenyt 43,55 prosenttia.

Ähtärissä säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleiden 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden, % vastaavanikäisestä väestöstä osuus vuonna 2021 oli 16,2 prosenttia. Alavudella vastaava prosenttiluku 13,8, Kuortaneella 16,3, Soinissa 13,2 ja koko maassa 11.

Ikäihmisten palvelut

Ähtärissä ikäihmisten palveluihin kuuluvat avopalvelut, omaishoito, kotihoito, ikätori, kuntouttava hoito ja kotisairaala, sekä tehostettu asumispalvelu.

Intervallihoidon tarkoituksena on tukea omaishoitoa. Intervallihoitoa järjestetään tällä hetkellä ikäihmisten palveluiden asumispalveluissa. Omaishoito on ikäihmisen hoidon ja huolenpidon järjestämistä omaisen tai muun läheisen henkilön avulla. Kotihoito on tarkoitettu pääsääntöisesti ikäihmisille, jotka eivät selviydy päivittäisistä toiminnoista itsenäisesti tai omaisten avulla ja joiden toimintakyky on selkeästi alentunut.

Ikätorilla toimivat geriatria- ja muistipalvelut. Ikätorilla tehdään ennaltaehkäisevät kotikäynnit 80 -vuotiaille, jotka eivät vielä ole sosiaali- ja terveystieteiden piirissä. Ikätori toimii yhteistyössä muiden palveluntuottajien kanssa. Sosiaaliohjaajat auttavat osastojen potilaita sosiaalisissa ongelmissa, kartoittavat kotiuttamista varten kotona selviytymistä ja auttavat Kelan etuuksien hakemisessa.

Kuntouttava hoito tarkoittaa lyhytaikaista hoitoa akuutisti sairastuneille joko akuuttiosastolla tai kotona kotisairaalan tuella. Kotisairaala tarjoaa sairaalatasoista, asiakaslähtöistä, yksilöllistä ja korkeatasoista hoitoa potilaan omassa kodissa ja hoitopaikassa.

Tehostettu asumispalvelu on tarkoitettu asukkaille, jotka eivät kykene asumaan avohoidon palveluiden turvin omassa kodissaan. Tehostettu asumispalvelu tarjoaa pitkäaikaista hoivaa ja asumispalvelua ikäihmisille kodinomaisessa ympäristössä. Ähtärissä tehostetun asumispalvelun yksiköitä ovat Hopeaharju, Mäntyrinne ja Otsonkoti.

8 KAIKKI IKÄRYHMÄT

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Aänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

THL:n sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2019)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta

Poliisiin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Kaikki ikäryhmät – yhteenveto

Terveyden ja hyvinvointilaitoksen ikävakioitu sairastavuusindeksi kuvaa kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon seitsemän eri sairausryhmää ja neljä eri painotusnäkökulmaa, joista sairauksien merkitystä arvioidaan. Indeksissä sisältyvät sairausryhmät ovat syöpä, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat ja dementia. Ikävakioitu indeksi kuvaa sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta. THL:n ikävakioitu sairastavuusindeksi Ähtärissä on ollut vuonna 2019 112,5 ja koko maassa 100. Suhteellinen muutos vuodesta 2014 vuoteen 2019 on ollut laskeva 7,56 prosenttia.

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017) oli Ähtärissä 111,7. Koko maan sairastavuusindeksi on vakioitu, ollen 100. Alavudella vastaava luku 113,9, Kuortaneella 106,6 ja Soinissa 122,1. Ähtäriläisten perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit/1000 asukasta oli vuonna 2021 2219. Luku on reilusti suurempi verraten koko Suomeen (866). Alavudella vastaava luku 2156, Kuortaneella 1907 ja Soinissa 1963. Suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2021 on ollut nouseva 20,14 prosenttia.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyviä hoitajaksoja/ 10 000 asukasta on ollut vuonna 2021 190,8. Koko maahan peilaten luku on korkeampi (141,6). Suhteellinen muutos vuodesta 2016 vuoteen 2021 on ollut 10,48 prosenttia.

Ähtäriläisten äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa on ollut vuonna 2021 50,6 prosenttia. Alavuden äänestysprosentti samana vuonna 53,9, Kuortaneella 61,5, Soinissa 57,7 ja koko maassa 55,1. Ähtäriin äänestysaktiivisuuden suhteellinen muutos vuodesta 2017 vuoteen 2021 on ollut laskeva 12,91 prosenttia.

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset/ 1000 asukasta oli vuonna 2021 6,7. Ähtäriin luku on koko maahan verrattuna lähes sama. Alavudella vastaava luku 6,5, Kuortaneella 4,3 ja Soinissa 4,5.

9 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Vuoden 2016-2020 hyvinvointisuunnitelman tavoitteet olivat seuraavat:

1. Hyvinvoiva kuntalainen ja yhteistö

- Hyvinvointityö
- Ennaltaehkäisevä ja hyvinvointia edistävä toiminta
- Vapaa-ajanpalvelut tukevat hyvinvointia
- Asukkaiden osallisuuden lisääminen

2. Vetovoimainen Ähtäri

- Kaupungin pysyminen itsenäisenä ja elinvoimaisena
- Matkailu- ja teollisuusalueena kehittyminen, luonnon ja vesistöjen hyödyntäminen
- Viihtyisä ja turvallinen ympäristö

3. Valtakunnallisiin haasteisiin, muutoksiin ja uudistuksiin vastaaminen kunnallistasolla

- Talouden tasapainon säilyttäminen
- Väestörakenteen muutoksen huomioiminen
- Kuntarakenneuudistuksiin ja kaupungistumiseen vastaaminen

10 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

"Hyvä elää Etelä-Pohjanmaalla" [Etelä-Pohjanmaan hyvinvointikertomus 2021 ja hyvinvointisuunnitelma 2022-2025](#).

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2023 - 2025

11 Strategian painopisteet ja linjaukset

VISIO: Elinvoimaisessa Ähtärissä on vetovoimaa

TOIMINTA-AJATUS: Meidät tunnetaan matkailusta, monipuolisesta elinkeinorakenteesta, vapaa-ajan palveluista ja lomaasumisesta. Palvelumme ovat laadukkaita ja monipuolisia koulutuksen, terveydenhuollon ja vapaa-ajan sektoreilla. Kolmannen sektorin aktiivisuus tuo sosiaalista pääomaa kaupunkilaisille.

ARVOT:

- Vastuullisuus, oikeudenmukaisuus, avoimuus
- Positiivisuus, aktiivisuus
- Osallisuus, yhteisöllisyys

KUNTASTRATEGIAN YLEISET TAVOITTEET:

- Ähtäri-brändin vahvistaminen
- Kehittyvä kaupunkikonserni
- Tehokas ja laadukas kustannusrakenne
- **Hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset**
- Innostava työnantaja
- Energinen henkilöstö
- Kehittyvät hyvinvointi- ja oppimisympäristöt
- Oikea-aikainen, avoin ja monikanavainen markkinointi ja viestintä
- Digitalisaatio palvelutuotannossa

[Ähtärin kaupunkistrategia 2022-2025](#)

12 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Ähtärin kaupungin erillisohjelmat ja -suunnitelmat

- [Ähtärin kaupunkistrategia 2022-2025](#)
- Ähtärin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma
- Harrastamisen Suomen malli
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- [Ähtärin kaupungin elinvoimaohjelma 2022-2025](#)
- [Ähtärin kaupungin kotouttamisohjelma](#)

Etelä-Pohjanmaan yhteiset ohjelmat

- [Etelä-Pohjanmaan hyvinvointikertomus 2021 ja -suunnitelma 2022-2025](#)
- [Etelä-Pohjanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelma](#)
- [Etelä-Pohjanmaan alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma](#)
- [Laatua Lakeuksien lapsille ja nuorille! Hyvinvointisuunnitelma 2022-2025](#)

13 Hyvinvointisuunnitelma

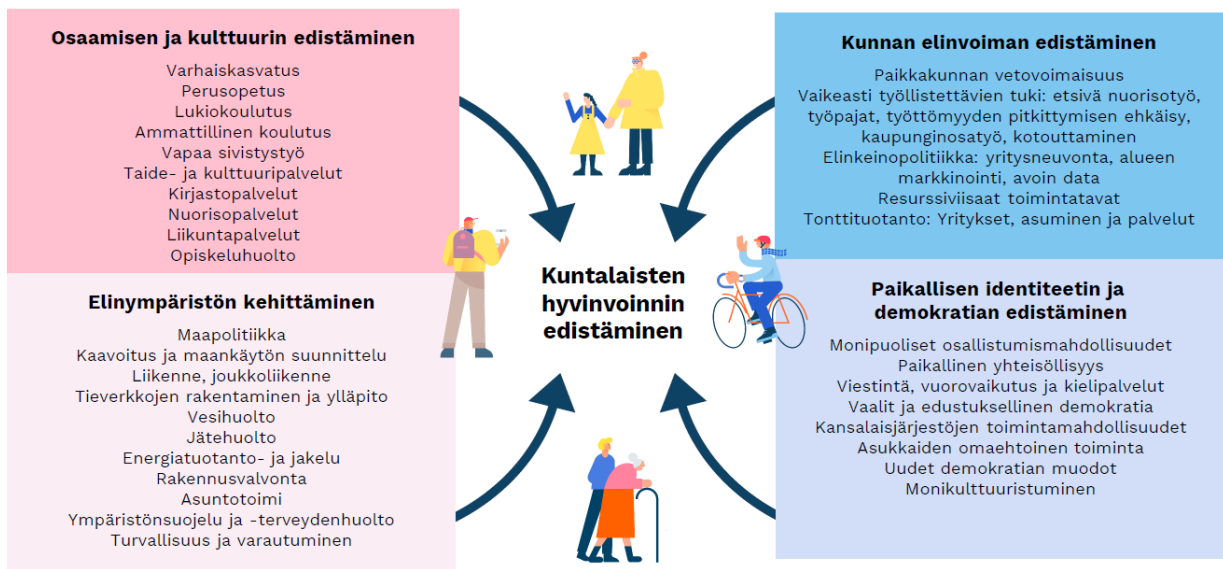
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan kaikkien toimialojen sekä sosiaali- ja terveystalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Vuoden 2023 alusta voimaan astuneen sote-muutoksen myötä soten ja kunnan väliseen yhteistyöhön on erityisesti kiinnitettävä huomiota. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eteen tehtävä työ on tulevan uudistuksen ytimessä, kunta ja hyvinvointialue tarvitsevat toisiaan. Sosiaali- ja terveystalveluiden eli soten järjestämislaissa kuin myös muissa laeissa on asetettu tavoitteita kunnalle ja hyvinvointialueelle yhteensovittaa sekä tukea toisiaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Osaamisen ja hyvän palvelun varmistamiseksi on määriteltävä vastuut. Yhdyspintojen tunnistaminen ja niiden löytymiseen reagointi nousee tärkeäksi tehtäväksi. Tarkasteltavia ja huomioitavia yhdyspintoja ovat mm. ravitsemuspalvelut, liikuntaneuvonta sekä osallisuuden vahvistaminen.

Kuntalaisten palvelupolut yhdyspintapalveluiden osalta tulee olla selkeät ja saumattomat, jotta taataan palveluiden jatkuvuus ja sujuvuus. Verkostoja ja toimintamalleja tulee vahvistaa ja rakentaa rohkeasti innovoiden sekä kokemustietoon ja tiedolla johtamiseen perustuen, jotta ne säilyvät kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyöalustana. Tärkeää on aidosti toteutettu yhteinen tekeminen ja paikallinen kehittämisen innokkuus, jotka tukevat niin kuntalaisia yksilöinä, eri

toimijoita yhteistyötoimijoina kuin kestävän kehityksen tavoitteita hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä.

Kunta voi yhtä hyvin kuin sen asukkaat. Päätöksiä kuntalaisten hyvinvoinnin eteen tulee tehdä niin, että ne lisäävät hyvinvointia, ehkäisevät ongelmien kehittymistä ja pitävät kunnan elinvoimaisena. Jatkuvasti muuttuvassa kunnan toimintakentässä tulee huomioida ja kuulostella myös kuntalaisten muuttuvia tarpeita ja toiveita.

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

4

KUNTA
LIITTO

Hyvinvointisuunnitelman painopisteiksi on valittu Ähtärin kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta keskeiset osa-alueet. Suunnitelma on laadittu vuosille 2023-2025. Painopisteet on valittu väestön terveysseurantatietoja, asiantuntija, ja kuntalaisten hyvinvointikyselyä hyödyntäen. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on hyvinvointi-, terveyserojen kaventaminen ja osallisuuden lisääminen.

Ähtärin hyvinvointisuunnitelmaan 2023-2025 valitut painopisteet ovat hyvinvoivat lapset ja lapsiperheet, hyvinvoivat varhaisnuoret ja nuoret, hyvinvoivat työkäiset sekä hyvinvoivat ikäihmiset.

Hyvinvointisuunnitelmaa päivitetään vuosittain ja sen tavoitteet tarkentuvat ohjelmakauden edetessä.

Strateginen linjaus: HYVINVOIVAT JA TERVEET KUNTALAISET

1. Hyvinvoivat lapset ja lapsiperheet

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Mittarit	Toteuma
Lapsen terveen kasvun ja hyvän oppimisen mahdollistaminen	<p>Koulutetun henkilökunnan varmistaminen</p> <p>Riittävän tuen tarjoaminen lasten oppimisen tueksi</p> <p>Kiusaamiseen välitön puuttuminen (MAJAKKA-tiimi)</p> <p>Uusiin perusopetuksen tiloihin siirtyminen syksyllä 2024</p> <p>Säännölliset neuvola- ja kouluterveystarkastukset</p>	<p>Varhaiskasvatus</p> <p>Perusopetus</p> <p>Tila- ja infrapalvelut</p> <p>Neuvola- ja kouluterveydenhuolto</p> <p>Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue</p>	<p>Työntekijäresurssit</p> <p>Kouluterveyskysely</p> <p>Perusopetuksen uusien tilojen käyttöönotto aikataulun mukaisesti</p> <p>Neuvola- ja kouluterveydenhuollon tilastot</p>	
Varhainen tuki lapsille ja perheille	<p>Panostetaan ennaltaehkäisevään toimintaan riittävin resurssein</p> <p>Tarjotaan vanhemmuutta tukevia palveluita, luentoja tai kursseja</p> <p>Tuetaan vapaaehtoistoimijoiden toimintaa kaupungin avustuksilla</p>	<p>Neuvola- ja kouluterveydenhuolto</p> <p>Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue</p> <p>Perhepalvelut</p> <p>Varhaiskasvatus</p> <p>Perusopetus</p> <p>Vapaa-aikapalvelut</p>	<p>Neuvola- ja kouluterveydenhuollon tilastot</p> <p>Työntekijäresurssit</p> <p>Kouluterveyskysely</p> <p>Toteutuneet luennot/kurssit</p> <p>Nuorisopalveluiden myönnettyt toiminta-avustukset</p>	

Liikkuvat ja leikkivät lapset	Pidetään leikkipuiston leikkelineet kunnossa		Lasten ylipainon yleisyys	
	Tarjotaan lapsille erilaisia harrastamisvaihtoehtoja koulun kerhotarjonnan sekä harrastamisen Suomen mallin kautta	Tila- ja infrapalvelut	Kouluterveyskysely	
	Tarjotaan lasten liikuntaan maksuttomat liikuntatilat	Varhaiskasvatus	Move!	
	Liikunta- ja kulttuuripuolen toimijoita tuetaan toiminta-avustuksilla	Perusopetus	Järjestetyt kerhot ja osallistujamäärä	
	Tiivistetään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa	Vapaa-aikapalvelut	Liikuntatilojen käyttöaste	
		Kouluterveydenhuolto	Liikunta- ja kulttuuripalveluiden myönnetty toiminta-avustukset	
		Järjestötoimijat	Pidetyt seuraparlamentit	

2. Hyvinvoivat varhaisnuoret ja nuoret

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Mittarit	Toteuma
Nuorten terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen	Panostetaan ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä resursseihin	Koulu- ja opiskelu-terveydenhuolto	Kouluterveyskysely	
	Terveellisten elintapojen ohjaus ja neuvonta; ravitsemus, liikunta, tupakka (nikotiini tuotteet), päihteet, suun terveys ja riittävä lepo	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	Kuraattori/merkkari -käyntitilastot	
	Hyödynnetään kansallisia suosituksia; liikunnan, ravitsemuksen ja riittävän unen osalta	Perusopetus	Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon käyntitilastot	
	Varhainen puuttuminen koulukiusaamiseen	Kokkaamo Ateriapalvelut	Kysely kouluruuan kehittämisestä	
		Nuorisopalvelut		
	Kolmannen sektorin toimijat			

	<p>Tehdään kysely kouluruokailun kehittämiseen liittyen</p> <p>Liikkuvan nuorisotyön aktivoiminen</p>			
Nuorille tiloja ja tapahtumia yhdessä oloon	<p>Järjestetään nuorisopalveluiden tilatoimintaa ala- ja yläkouluikäisille 2-3 krt/viikossa</p> <p>Järjestetään nuorille erilaisia kulttuuritapahtumia</p>	<p>Vapaa-aikapalvelut</p> <p>Nuorisovaltuusto</p> <p>Kolmannen sektorin toimijat</p>	<p>Hyvinvointikertomus</p> <p>Toteutuneet tilatoimintakerrat sekä kävijämäärät</p> <p>Toteutuneet tapahtumat ja osallistujamäärät</p>	
Harrastavat nuoret	<p>Tarjotaan nuorille erilaisia maksuttomia harrastamisvaihtoehtoja koulun kerhojen ja harrastamisen Suomen mallin kautta</p> <p>Kehitetään ja monipuolistetaan Lakeudenportin kansalaisopiston kurssitarjontaan, kirjastoa, nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntatoimintaa</p> <p>Tarjotaan alle 18-vuotiaille maksuttomat liikuntatilat</p> <p>Tuetaan Liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripuolen toimijoita avustuksilla</p>	<p>Vapaa-aikapalvelut</p> <p>Nuorisovaltuusto</p> <p>Perusopetus</p> <p>Järjestötoimijat</p> <p>Lakeudenportin kansalaisopisto</p>	<p>Hyvinvointikertomus</p> <p>Järjestetyt kerhot ja osallistumismäärät</p> <p>Toteutuneet kurssit ja osallistujamäärät</p> <p>Liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluiden myönnetyt toiminta-avustukset</p> <p>Liikuntatilojen käyttöaste</p>	

3. Hyvinvoivat työkäiset

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Mittarit	Toteuma
Hyvinvointia, terveyttä ja työkykyä edistävä toiminta	<p>Elintapaohjauksen kehittäminen</p> <p>Liikuntapaikkoihin ja liikuntaympäristöön panostaminen</p> <p>Mahdollistetaan liikunnan harrastaminen kaikille</p> <p>Luonnon hyvinvointivaikutuksista tiedottaminen: paikallisten luonto- ja retkeilykohteiden markkinointi</p> <p>Taiteen ja kulttuurin tuomien hyvinvointivaikutusten esiin nostaminen ja niistä tiedottaminen</p> <p>Järjestöyhteistyön kehittäminen</p>	<p>Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue</p> <p>Terveyspalvelut</p> <p>Vapaa-aikapalvelut</p> <p>Tila- ja infrapalvelut</p> <p>Järjestötoimijat</p> <p>Lakeudenportin Kansalaisopisto</p> <p>Ähtärin kaupunki</p>	<p>Hyvinvointikertomus</p> <p>Sotkanetin ja TEAviisarin soveltuvat mittarit</p> <p>Kuntalaiskysely</p> <p>Järjestetyt taide- ja kulttuuri- sekä liikuntatapahtumat + osallistujamäärät</p> <p>Järjestöparlamentit</p>	
Työllisyyden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy	<p>Huolehditaan työnhakijan työnhakuvalmiuksista, niin että vajaakuntoisuus, terveydelliset ja psykososiaaliset ongelmat eivät vaikeuta työllistymistä</p> <p>Työllisyyspalveluissa tunnistetaan ja seurataan asiakkaan palvelutarvetta</p> <p>Työpaikkojen luominen Ähtäriin yhteistyössä yritysten kanssa</p> <p>Koulutusmahdollisuuksien järjestäminen ja kehittäminen</p>	<p>Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue</p> <p>Terveyspalvelut</p> <p>Etsivä nuorisotyö</p> <p>Pajatoiminta</p> <p>Te-palvelut</p> <p>Elinvoimapalvelut</p> <p>Sedu</p>	<p>Hyvinvointikertomus</p> <p>Sotkanetin ja TEA-viisarin soveltuvat mittarit</p> <p>Työttömien terveystarkastukset</p> <p>Etsivä nuorisotyö ja Pajatoiminnan tilastot</p> <p>Te-palveluiden tilastot</p>	

4. Hyvinvoivat ikäihmiset

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Mittarit	Toteuma
Toiminnallinen ja toimintakykyä ylläpitävä vanhuus	Ikääntyneiden toimintakykyä ja palvelutarvetta arvioidaan järjestelmällisesti Ikäihmisten liikuntaryhmät Järjestetään tapahtumia ja konsertteja Tuetaan eläkeläisyhdistyksiä avustuksilla	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue Terveystarkastukset Liikuntaryhmien määrä Tapahtumien ja konserttien sekä osallistujien määrä Lakeudenportin Kansalaisopisto Hyvinvointikertomus Järjestötoimijat Myönnetyt avustukset		
Ikäihmisten turvallisuuden ja esteettömyyteen panostaminen	Kävelyteiden ja pyöräteiden kunnossapito Uudis- ja korjausrakentamisessa huomioidaan esteettömyys Esteetön koti ja tarvittavat apuvälineet - apu niiden toteuttamisessa	Tila- ja infrapalvelut Vammaisneuvosto Vanhusneuvosto Apuvälinelainaamo Fysioterapia- ja toimintaterapiapalvelut	Hyvinvointikertomus Kuntalaiskysely	
Ikäihmisten digitaitojen vahvistaminen	Avoimet neuvonta- ja koulutustilaisuudet/kurssit	Lakeudenportin kansalaisopisto Vapaa-aikapalvelut	Toteutuneet tilaisuudet/kurssit ja osallistujamäärä Kuntalaiskysely	

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 25.5.2023

Kaupunginhallitus 5.6.2023

Valtuusto 19.6.2023

14 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointikertomustyöhön ovat osallistuneet:

Vapaa-aika- ja hyvinvointipäällikkö Anu Paalanen
Ähtärin kaupungin johtoryhmän jäsenet:
Kaupunginjohtaja Jarmo Pienimäki
Sivistys- ja henkilöstöjohtaja Eija Kuoppa-aho
Hallinto- ja talousjohtaja Seppo Karjala
Rakennuttaja- ja kiinteistöpäällikkö Tuomas Collin
Vanhusneuvosto
Vammaisneuvosto
Nuorisovaltuusto
Moniammattillinen työryhmä
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta
Kaupunginhallitus
Kaupunginvaltuusto

15 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

Ähtärin kaupungin valtuusto hyväksyi laajan hyvinvointikertomuksen 2017-2021 ja hyvinvointisuunnitelman 2023-2025 19.6.2023 kokouksessaan § 46.